

72/3

KISGRAFIKA

A KISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE ÉRTESÍTŐJE

PÁRTOLÓ

TAGOK

NEM CSERELISTA!

ALBRECHT Julia
Budapest, X.
Mádi u 87

BAÁN Lajos
Cegléd, Felház u 68

BALOGH Ferenc
Békéscsaba,
Kulich lkt. 24/c

BALOGH Miklós
Zalaszentgrót,
Lenin u 21/c

BARBÓCZ Elekné
Hajdúszoboszló,
Árpád u 27

BARCZY Zoltán
Budapest, II.
Mártirok utja 57

BARTA Sándor
Eger,
Széchenyi u 76

BATTÁNCZ Gábor
Pécs,
Tolbuczin ut 13

Bátty Zoltán
Szeged,
Kossuth L. u 13

BÁRÁNY Jánosné
Budapest, VIII.
Kőbányai ut 22/B 50

BENEDEK Ilona
Budapest,
Fogarasi lkt.
Varga Gy. park 14/c

BÉKÉS MEGYEI KÖNYVTÁR
Békéscsaba,
Derkovits sor 4-6

Dr.BERCZY Lórántné
Budapest, VIII.
Üllői ut 163

BINDER Imola
Eger,Beloianis u 7

BODNÁR Sándor
Sátoraljaujhely,
Balassi B. u 25

BORSOS Klára
Budapest, I.
Uri u 19

BOTOS Barna
Eger,
Balassa B. u 17

BRANDTNER Kálmán
Budapest, IX.
Ferenc krt 20

BRENNER László
Budapest, IX.
Szamuely u 19

BRESZTYENSZKY Árpád
Budapest, II.
Gül Baba u 28

Dr. BREUER György
Pécs, II.
Galamb u 17

CSÉKE Lajos
Szekszárd,
Kisfaludy u 10

CSIBI Mihály
Budapest, XVI.
Szabadság ut 97

CSÚCS Ferenc
Budapest, XVI.
Sashalom,
Bodnár u 50

CZIRBUSZ László
Budapest, VI.
Szobi u 5

CZIZMADIA Lajos
Püspökladány,
Haladás u 2/2

CSÖGLEI Erika
Zalaszentgrót,
Ifjuság u 4

DAMJANICH MUZEUM
Szolnok,
Kossuth tér 4

DEBITZKY István
Pécs,Hunyady u 64/a

DÉRI MUZEUM
Debrecen, Déri tér

DINNYÉS Lajos
Pécs,
Kossuth L. u 56

DOROGI Márton
Püspökladány,
Árpád u 15

Dr.DURAY Lászlóné
Budapest, XVIII.
Mikszáth K. u 10/a

EGYED Sándor
Budapest, XXII.
Dózsa Gy. ut 180

ERDÉLYI Tibor
Sopron,Zrinyi u 14

ERÖSS Béláné
Cegléd,
Várkonyi J. u 37

FARKAS József
Budapest, V.
Károlyi M. u 17

FEKETE Erzsébet
Komádi, Fő u 94

FODOR Ferenc
Budapest, XIII.
Thälmann u 42

FREJER Károlyné
Budapest, XI.
Kende u 9

FUCHS Ilona
Zalaszentgrót,
BBA gimn. koll.

GÁL Ágota
Eger, Klapka u 7

GÁTI Györgyi
Budapest, II.
Széher u 18/a

GERGELY Mihály
Budapest, II.
Ördögárok u 86

GÖTZ Géza
Cegléd,
Alkotmány u 33

GRESKOVITS László
Eger, Népújság

GYÖMRÓY Erzsébet
Budapest, XXI.
Komáromi u 26

A KISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE ÉRTESÍTŐJE — XI. ÉVF. 3. SZÁM
SZERKESZTŐ: GALAMBOS FERENC — A KIADÁSÉRT FELEL:
RÉTHY ISTVÁN K. B. K. TITKÁR — BUDAPEST, II. JÚLIA U. 2 C.

A DÁNIAI KONGRESSZUSRÓL

14. INTERNATIONALE EXLIBRIS-KONGRES
HELSINGBØR - DANMARK 24.-27. AUGUST 1972

A budapesti kongresszus után nagy érdeklődéssel tekintettünk a Dansk Exlibris Selskab által rendezett kongresszus és kiállítás elé, amelyet abban a régi városban tartottak meg, amelynek várkastélyához a Hamlet legenda fűződik.

A kongresszus aug. 24-én de. 10 órakor az európai egyesületek csucs-
szerve, a FISAE delegátusainak ülésével kezdődött. Rövidre szabott beszámolómban nem is annyira a kongresszus egyes pontjaival, mint inkább a FISAE ülésével szeretnék foglalkozni. Meg kell állapítanom, hogy a FISAE-hez fűzött szép tervek és remények nem váltak valóra. A FISAE megalakulásakor felvetett tervek és javaslatok az évek folyamán nem hogy megvalósultak volna, hanem azok lassan a feledés homályába merültek. Így pld. az megalakulásakor felvetett javaslat, illetve határozat, hogy a két évente megrendezendő kongresszusokra minden egyesület egységes cserelistát ad ki és juttat a kongresszus résztvevőinek, már az első évben nem valósult meg. A budapesti kongresszusra már csak a francia és magyar egyesület tett eleget ezen kötelezettségüknek. Hogy egyes egyesületek mennyire nem veszik semmibe a FISAE-t, kitűnik Klaus Rödelnek a FISAE elnökének beszámolójából, aki jelentette, hogy egyes európai egyesületek még arra a felhívására sem jelentkeztek, hogy közöljék, egyesületük részéről kik fogják képviselni a FISAE delegációinak ülésén országukat. Ha egy egyesület ilyen felhívásra sem hajlandó választ adni, milyen együttműködést várhatunk tőlük? Sajnos nem sokat, amit a tények is igazolnak.

VECSERKA Zsolt
fametszete X2/2

Az 1976-ban megtartandó kongresszusra Portugália jelentette be már is igényét.

Most lássuk miként alakult a kongresszus további programja. Aug. 24-én a delegátusok ülése után a résztvevők elfoglalták a Maryenlist fürdőhotelben szobáikat, majd befizették részvételi díjaikat és megkapták tikettjeiket, amire 4 napi ellátás járt. Délután a kongresszus Ünnepeles megnyitása után ismerkedés, vacsora és csere volt.

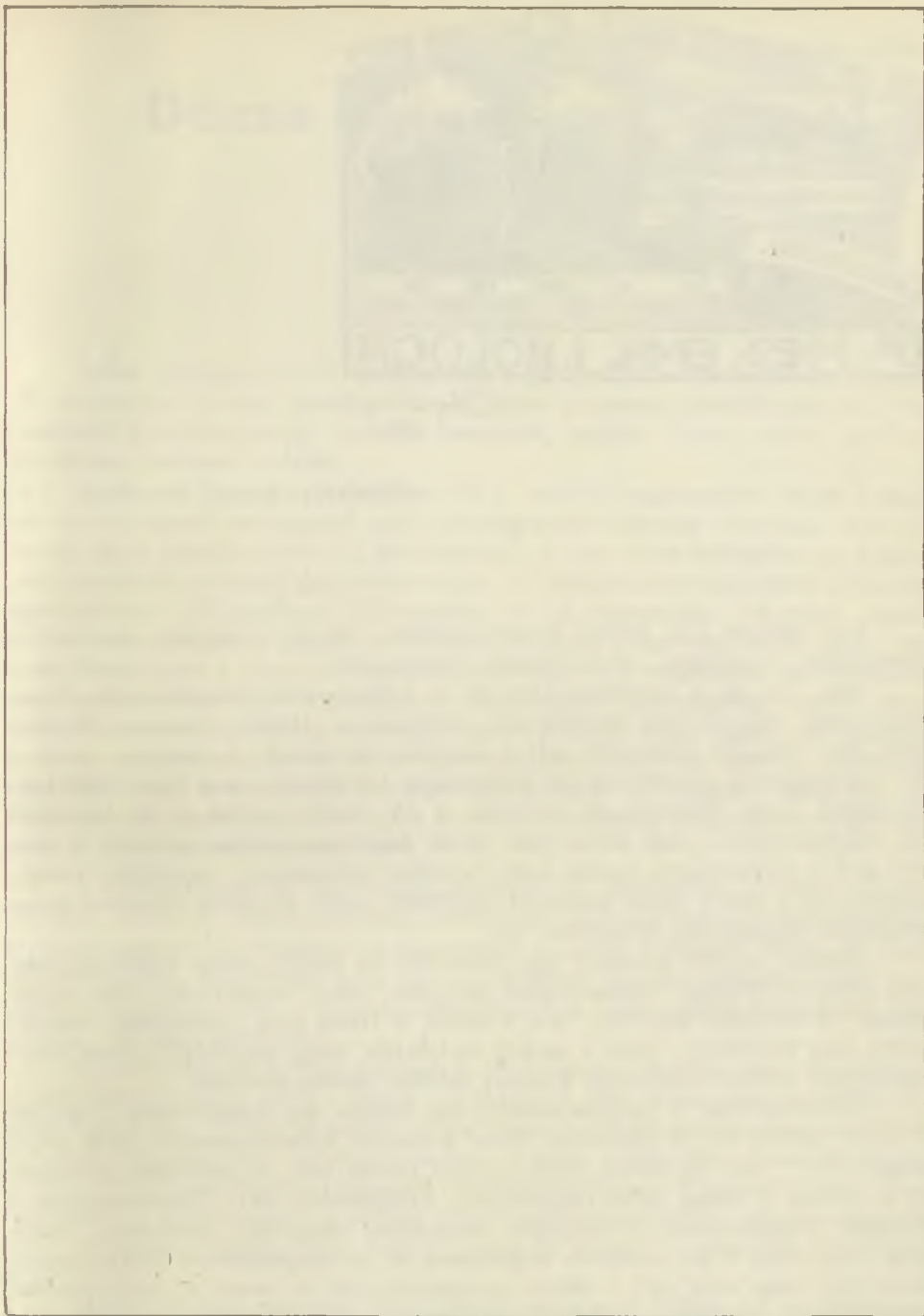
Aug. 25.-én délelőtt a Nemzetközi Exlibris Kiállítás megnyitása következett a helsingöri könyvtár helyiségében. A kiállítási hely megválasztása nem volt szerencsés, kicsi volt a terem és zsufolt. A tablók felrakása folyamatos volt, az egyes művészek lapjai között nem volt megszakítás, csak egy katalógus szám jelezte, hogy egy művész lapjai következnek, anélkül, hogy a művész neve fel lett volna tüntetve. Katalógus nélkül nem tudta a szemlélő, hogy kinek a lapjait nézi. A kiállítás rendezősege művészenként 10 lapot kért, mégis csak 4-5 lapot állítottak ki. Meg kell említenem a katalógust is: egyetlen egy illusztráció sincs benne, annál több a reklám, és így sok öröme volt benne az exlibris irodalmat gyűjtőnek.

Ugyanezen délelőtt nyitották meg a Dán Exlibris Kiállítást is. Délután a sörgyárat tekintették meg, aki oda elment, jó hangulatban érkezett haza. Én ehelyett hajókirándulásra mentem.

Délután nyitották meg a Nemzetközi Exlibris Pályázat Kiállítását is. Ennek a tálalása sem volt szerencsés. Egymás hegyén-hátán, asztalra fektetve feküdtek a lapok, aminek eredményeképpen mintegy 7 pályamű el is tűnt, emlékként vitt el valaki.

A pályázat kellemes meglepetés hozott számunkra. Annak idején Pesten egyes nyugatiaktól elhangzott olyan vélemény, hogy a budapesti pályázaton csak egy nyugati művész kapott pályadíjat. Nos most Dániában nyugatiak ítéltek és mind a három pályázat díját szocialista állambeli művész kapta meg.

Az I. díjat Diskay Lenke (Magyarország),
a II. díjat Feszt László, Kolozsvár (Románia),
a III. díjat Anatolij Kalasnyikov (Szovjetunió) kapta.
A nyerteseknek őszintén örülünk és gratulálunk.

DISKAY Lenke I. díjas eredeti fametszete X1/2

VÁRKONYI Károly fametszete - X2

Este Norbert Ott (NSzK) tartott előadást, hangja azonban elveszett a csereközbeni zsivalyban, majd tombola következett.

Aug. 26.-án a csodálatos szép és az 1500-as évek közepén épült Kronborg kastély megtekintése következett, amelyhez a Hamlet legenda fűződik. Ebéd után autóbusz kirándulás volt a Louisiana művészeti muzeumba, ahol a mai legmodernebb képzőművészeti alkotásokat tekinthettük meg igen festői környezetben. Innen Fredesborgba mentünk, a dán királyi család nyári kastélyának megtekintésére, ahol sajnos nem vártak bennünket garden partyval. A kastély parkja mindenesetre nagyon szép, kicsiben utánozza a versaillesi kastély parkját. Ez a nap a bucsu bankettel végződött, ahol az egyes nemzetek delegátusainak bucsuszavai hangzottak el.

Másnap délelőtt mindenki úgy használta fel idejét, ahogy óhajtotta, ebéd után pedig autóbusszal Koppenhágába utaztunk, ahol megérkezés után autóbusszal városnézésre mentünk. Este 6 órakor a Tivoli park éttermében vendégelték meg bennünket, majd a parkot tekintettük meg; csodálatos színes kivilágításával valóban maradandó élményt nyújtott mindnyájunknak.

Összefoglalva: A kongresszusnak nagy előnye volt, hogy minden "egy tető alatt" zajlott le. A Maryenlist Hotel budapesti Interkontinental Hotel színvonalát ki, - ami az árakat illeti az a szint feletti volt. A szállodai kiszolgálás és ellátás a magas árak megfelelően, kifogástalan volt. Összehasonlítva a budapesti kongresszussal, a helsingöri kongresszus hangulata kimértebb, hidegebb volt. Nem hiába mondta Kreyenberg dr. a nyugatnémetek elnöke bucsubanketten, hogy szép volt a dániai kongresszus, de a csucs a kongresszusok történetében a budapesti, a "szív" kongresszusa volt. Számunkra azonban Dánia sok élményt nyújtott, hiszen találkozhattunk külföldi barátainkkal s nekünk magyaroknak a tenger is újdonságot jelentett.

Réthy István

Dózsa György emlékezetére

Dózsa Györgyről és a nevéhez kapcsolódó tragikus történelmi eseményekről minden kor a maga szemével formált képet magának. Hasonlóképpen az írók, művészek is sajátmagukról, korukról beszéltek, amikor Dózsa nevét említve, műveikben szellemét idézték.

A Magyar Nemzeti Galériában 1972. nyarán megrendezett Dózsa kiállítás művészeinknek önmagukról szóló tanuságtétele s egyben tisztelgés volt az ötszáz évvel ezelőtt született, de tetteiben, a nép iránti hűségében ma is időszzerű történelmi személyiség emléke előtt. A kiállításon - a Galéria földszinti terem sorában - 62 grafikus-, 26 szobrász- és 12 éremművész alkotásai szerepeltek. Az önmagában is jelentős plasztikai anyag ismertetése kívül esik e lap érdeklődési körén s mivel terjedelmünk korlátozott, e kiállítási beszámolóban csak azoknak a grafikai alkotásoknak, sorozatoknak bemutatására vállalkozhatunk, melyek a kiállításnak mintegy a gerincét adják s az egész seregszemle összképét meghatározzák. A művek méltatásánál a kiállítási termek sorrendjét követjük. Ezzel a módszerrel mintegy emlékeztetjük a kiállítás látogatóit az átélt művészi élményekre, de így a kiállítási beszámoló a jelen nem lévők számára is talán szemléletesebbé válik.

A Barcsay-mozaikot őrző nagy csarnokból a kiállításra belépve először Somogyi Józsefnek különböző Dózsa szobraihoz készített terv-sorozatával találja magát szemben a látogató. A nagyméretű rajzokon a ceruza gyors cikázása az alkotómunka feszültségét s az így megteremtett formák plasztikusságát sugallja. Medgyessy óta a legszebb szobrászrajzok ezek, méltó bevezetése egy gazdag, sokrétű kiállításnak.

Képzőművészetünk nagy nyeresége az évtizedes távollét után újra itthon megnyilatkozó Szalay Lajos, akinek tíz darabból álló Dózsa tusrajzsorozata kivétel nélkül az 1972-es évszámot viseli. Azonos méretű lapjain rendszerint nem tömegeket vonultat fel, hanem egyedeken, kisebb csoportokon keresztül érzékelteti 1514 magyarságának drámáját. Világsikert aratott "Genezis" című rajz-könyvének e testvérlapjain a formák yers szépsége a művész töretlen energiájáról tanuskodik. Szalay Lajos méltán nyerte el ezekkel a művekkel a kiállítás egyik díját.

Szabó Vladimir ceruzarajzain a tüzes trónon ülő Dózsa és az őt körülvevő parasztnak arcának döbbenetes kifejezése az elhagyott, magára maradt népről beszél, szinte krónikás hűséggel és áhitattal. A rajzok "kiszinezett" változatai azonban sokat veszítenek erejükből.

A második teremben Csohány Kálmán kilenc darabból álló rézkarcsorozata a népballadák tömör nyelvén szól a nézőhöz. Nagy szerepet kapnak e művekben a táj, a természet elemei. A "Kiszáradt füzes" vagy a "Fekete lepkék" mintegy sorsközösséget vállalnak az emberi szenvedésben. Csohány e műveivel ugyancsak megnyerte a kiállítás pályadíját.

Gácsi Mihály, sok derűs, humoros lap alkotója, új oldaláról mutatkozik meg ezen a kiállításon. 35x50 cm-es linómetszetein öt állomását jeleníti meg Dózsa korának, "A kereszt kihirdetésétől" Mohácsig. Egy-egy lapján egész körképet bontakoztat ki, nem feledkezve meg a táj részleteiről sem. "Temesvár felé" című metszetén a hadba vonuló keresztések gyűrött menetének ellentételeként a művész szívesen időzik egy utszéli kereszt legapróbb részleteinél, vagy a gyermekét sirató anya szenvedélyes együttérzéssel megrajzolt alakjánál.

A kiállítás III. termében állították ki Barcsay Jenő 1957-ben készült, tíz darabból álló ceruzarajzsorozatát. Az "Ember és drapéria" című, világszerte ismert műhöz készült rajzoknak alapjában véve nem sok közük van a Dózsa-témához. A rajzok mesteri tökéletessége, a belőlük áradó örök emberi tartalom miatt azonban ezek a rajzok minden kiállításnak csak díszei lehetnek.

Czinke Ferenc három linó-szerigráfiájában modern grafikai technikával, újszerű formanyelven szól a látogatóhoz. A "Variációk egy Dózsa fejhez" c. sorozatban ősi szimbólumot, a töviskoszorus Krisztus fejét használja fel a megkínzott parasztvezér iránti együttérzésének kifejezésére, de a szinte hagyományos szenvedő fejet sikra redukált pop-artos lángnyelvek és lándzsaszerű hegyes idomok veszik körül, először talán mehökkentő, de nagyon meggyőző együttessé.

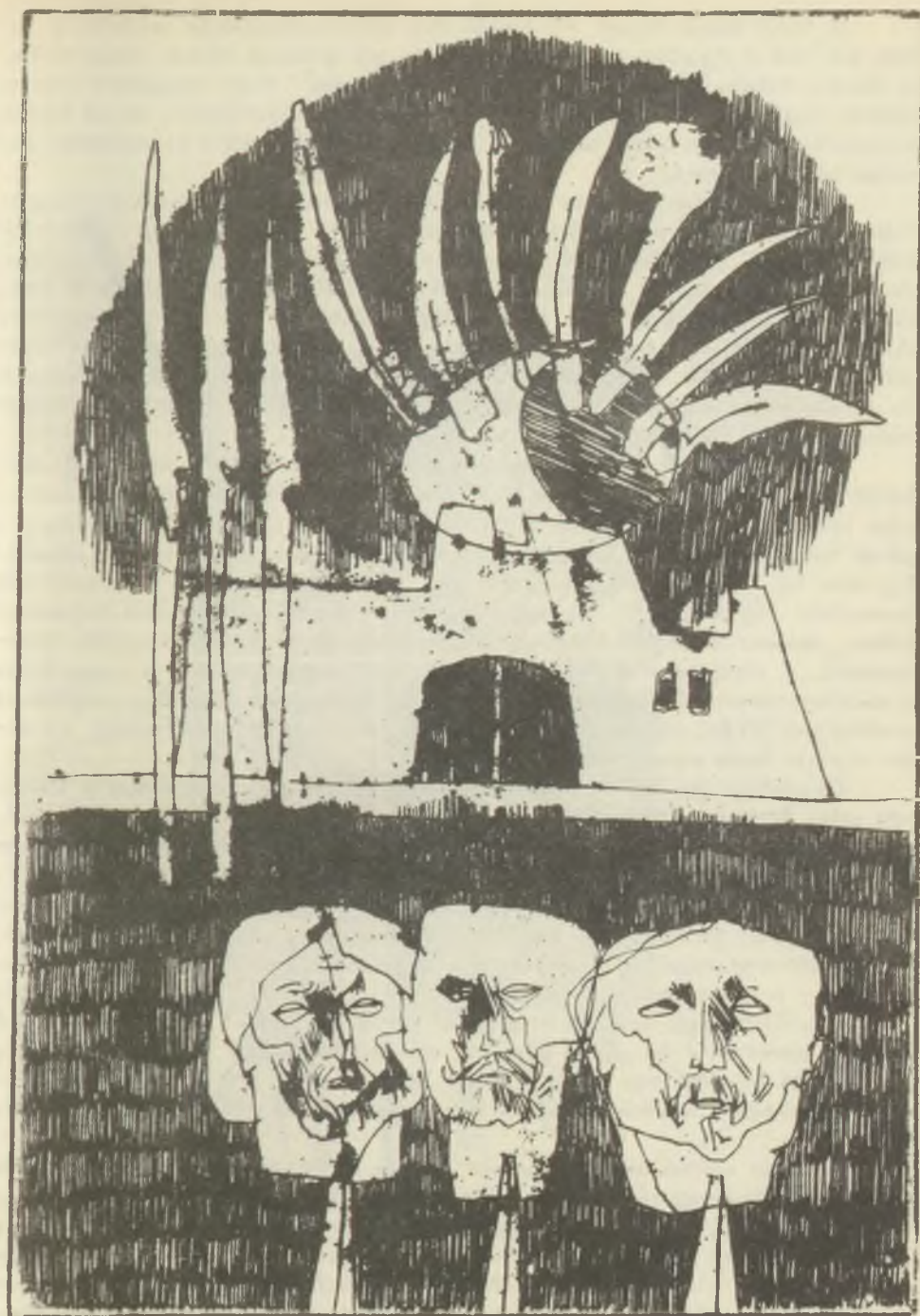
A teremnek, de talán az egész kiállításnak legszuggesztívabb sorozata Stettner Béla három lapból álló, díjat nyert sorozata. A művész a "Parasztánc" és a "Harci tánc" című lapon új uton jár, amikor - művésztársaitól eltérően - nem a dráma oldaláról közelíti meg az eseményeket. Stettner művészete éppen mostanra érte el kiteljesedését. Művészete így méltán kapott értő, megértő és méltató kritikát a Művészet legújabb számában.* (A cikk méltó arra, hogy ezuton is figyelmébe ajánljuk a kisgrafika minden barátjának.) "Valószínűtlenül megnyult, aszkétikus figurái - írja Galambos Ferenc említett cikkében - az emberábrázolás új útjait jelzik". A Dózsa kiállításon látott metszetsorozat alapján a megállapítással csak egyetérteni lehet.

A kiállítás negyedik, sarokterméből Kerti Károly görcsös, robosztus figurákkal benépesített linómetszeteit és Bognár Árpád látomásszerűen zsufolt rézkarcsorozatát kell kiemelni. Sziráki Endre öt litográfiája a "Homo homini lupus" gondolatát viszi tovább, Rouault szellemét idéző sorozatában.

A következő teremben Szántó Piroska grafikai sorozata jelentett a látogatóknak maradandó élményt. Alkotásainak nagyobb gyűjteményét a Műcsarnokban rendezett kiállításán láthattuk utoljára. A Dózsa kiállításon ismét sorozatban nyilatkozik meg. Bitypjának nevezett - csurgatásra emlékeztető - technikájával virtuóz könnyedséggel teremt hangulatot, idéz kort, érzelmeket, sulyos indulatokat. Kár, hogy fekete alapon fekete színnel készült egyik lapjából nem sokat élvezhetett a látogató.

* Galambos Ferenc: Stettner Béla régebbi és mai alkotásai tükrében. Művészet, 1972. június.

CSOHÁNY Kálmán: A vár. Rézkarc. C3

A fiatal Banga Ferenc hét lapból álló tollrajzsorozatának felületét a román kor vaskos figuráira emlékeztető, szinte már groteszk alakok népesítik be. A művész irtózik az üres felületektől: a kép minden részét szaggatott ritmusú formák: kezek, fejek, madarak borítják. Banga nem aktualizálja, hanem inkább archaizálja, évszázadokkal előbbre viszi a történelmi témát s ez műveiben zamatossá teszi a népi ízt jelent.

A VI. teremben Ábrahám Ráfael barokkos zsufoltságú, nagyméretű litográfiaín a képmező közepére sűríti össze a korra utaló elemeket, így lapjai inkább cimernek, vagy óriási méretű emblémáknak tekinthetők. Diskay Lenke barna tónusu, monumentális fametszetei a művésznő sokarcu oeuvre-jében is értékeket jelentenek. Kondor Béla tíz monotípiáján egy fej és két kéz-motívom szín- és tónusvariációjával a legkülönbféle cselekvéseket és hangulatokat - "Zürzavar", "Határozat", "Egyetértés", stb... - tudja kifejezni. Kötőrajztudás és az elemek szurrealisztikus egymásra halmozása jellemzik Rádóczy Gy. Gábor vonzóan színes rézkarcait.

Kass Jánosnak a hetedik teremben kiállított montázsait a felhasznált eszközök megkapó újszerűsége és az ezek által elért művészi kifejezőerő gazdagsága jellemzi. Egy behunytt szemű férfifejet ábrázoló, bábszerű szobor fényképének sokszori, szellemes felhasználásával éri el a katartikus hatást képein. Egyetlen fej, lángnyelvektől megpörkölve, tökéletesen érezteti a tüzes trón iszonyatát. Ugyanez a fej, öt-hat példányban egymás mellé és fölé helyezve, néhány ékszerű folt applikálásával, máris szuggerálja a karóba huzottak szenvedéseit. A tüzes koronát Kass néhány vasszeg felragasztásával is meggyőzően érzékelteti az említett fejfotón. Műveiben tehát túllépett a grafika megszokott eszközeinek körén, azonban az eszközök itt mellékes kérdéssé válnak az elért művészi hatás élvezetében.

Gy. Molnár István "Megmozdult a föld" című három papírmetszete kulturált szín- és formavilága miatt vonzó absztrakt alkotás. A Dózsa kiállításon, fenti címmel való szerepeltetése azonban inkább formai játéknak, mint a kor aktualizálásának tekinthető.

Sorrendben a nyolcadik, utolsó teremben kapott helyet Martin Ferenc "Harcos" című, tíztagú lavírozott tusrajz-sorozata, melyben a művész a természeti látványszerűségtől a geometrikus absztrakcióig viszi végig - igen meggyőzően - a formateremtés folyamatát.

A kiállítás szép kivitelű katalógusa (tervezte: Erdélyi János) összesen 224 grafikai művet sorol fel. Ezek közül 62-nek reprodukcióját is közli, így minden kiállító legalább egy műve - köztük Petrás fotóiban - a katalógust megválogatásához is elkerült, ezzel mintegy a grafikák további hatását is biztosítva.

A Dózsa emlékkiállítás a magyar grafika történetének jelentős, ünnepi alkalom volt s bizvást remélhetjük, hogy mérföldkő lesz a jövő számára is. Grafikánk legjobbjai, imponáló egységben, magas színvonalú művekkel vettek részt ebben a kollektív megmutatkozásban. Így meggyőzték bennünket arról, hogy Derkovits immár klasszikussá vált remekének nyomában járva is tudnak újat mondani népünk forradalmáról. A mostani alkalommal művészeink nemcsak egy nagy történelmi kor megítéléséről vallottak sikerrel, hanem felkészültségükről, művészetük harcosszerűségéről is ragyogó bizonyosságot tettek.

Dr. Soós Imre

972 Pásztor Gábor

PÁSZTOR Gábor: 1514 - vegyes technika

STETTNER Béla linómetszete

SZŐLŐ ÉS BOR A KIS- GRAFIKÁKON

A KIÁLLÍTÁS KATALÓGUSÁNAK
ELŐSZAVA

VÁRKONYI Károly fametszete

1969 őszén Lippóczy Norbert, Lengyelországban élő magyar születésű gazdamérnök, ny. főmérnök, a Magyar Mezőgazdasági Múzeumnak adományozta közel 800 darabból álló ex libris-gyűjteményét, amelynek témája a szőlő és a bor. A világviszonylatban is jelentős gyűjtemény legszebb lapjaiból a múzeum 1970 novemberében kiállítást rendezett. Ugyanakkor rendezték meg Budapesten a XIII. Nemzetközi Ex libris Kongresszust is. Ennek hazai és külföldi résztvevői körében nagy sikert aratott a kiállítás és annak színvonalas katalógusa a gyűjtemény teljes anyagának adataival. Azóta a gyűjtemény tovább gyarapodott, elsősorban Lippóczy Norbert újabb küldeményeivel, tanuskodva arról, hogy az adományozó továbbra is szemmel tartja a gyűjteményt, továbbá más hazai és külföldi ex libris-barátok jóvoltából, akik igyekeztek

STETTNER Béla linómetszete - X3

URBÁN László linómetszete - X3

felkutatni az ilyen jellegű grafikákat. Különös figyelmet érdemel az említett kongresszus alkalmával kiírt szőlősboros témájú ex libris pályázat, melynek valamennyi pályaművét, számszerint 95-öt, a művészek előzékenysége folytán sikerült megszerezni.

Az új szerzemények kiterjesztették a gyűjtés körét a szőlővel és borral kapcsolatos ábrázolásokat tartalmazó alkalmi grafikákra is, mint például az újévi üdvözlőlapok, értesítések és egyéb személyes vonatkozású kisgrafikák. Ezek kevés kivételtől eltekintve mind eredeti grafikai eljárással (falmetszet, rézkarc, kőrajz stb.) készültek. Az ilyen módon megnövekedett gyűjtemény, mely számszerint mintegy másfélezer darabból áll, a Budapesten megrendezendő I. Borvilágverseny alkalmából ismét a közönség elé kerül.

Idézzük az első kiállítás katalógusából Lippóczy Norbert hangulatos sorait:

„Az ex libris gyűjtés különleges élmény, képzeletbeli utazás időben és térben; betekintés - a mai esetünkben - bibliofil szőlészek - borászok és fogyasztók életvilágába, sőt néha az ex libriseiken keresztül kiérezzük egészen intim gondolataikat, és nemegyszer kitárják e könyvjegyek az esetleg már régen széjjelhullott könyvtárak ajtaját is. Ez az egyoldalúnak tetsző témánk mégis mennyire többértelmű, mennyire variábilis és mily mélyen benne él életünk minden mozzanatában, a szőlő és bor prizmáján keresztül, mily óriási világ tárul elénk!... A változatosság játékát nemcsak maga a szőlő és bor témája biztosítja; óriási része van ebben az alkotó művészek invenciókézségé-

H. S. OTT fametszete - X2

STERBENZ Károly fametszete - X2

nek, és amit örömmel kell megállapítanunk, grafikusművészeink - a néhaiak és a maiak - tehetségük bőség-szarujából nem sajnálták megcsillogtatni a szellemes grafikai megoldásokat a számukra is minden bizonynyal szimpatikus témakörben. - Egy gyűjtemény - de különösen egy speciális témát felölelő kollekció - a gyűjtő szellemvilágába enged betekinteni, feltárja azt, amiben él és ami őt élteti. Kiállításunk is egy ilyen kollekciót mutat be, amelynek összegyűjtését a szőlőhegyekkel kosszorozott gyönyörű Tokaj-Hegyalja sugallta, amely egyben a gyűjtő szőlőhazája is, ahol családja két évszázadon át foglalkozott szőlőműveléssel. A gyűjtő ma szőlőföldjétől messze - a tradicionálisan testvéri Lengyelországban él - ott teremtett magának egy miniatűr szőlővilágot metszetekből, könyvekből, ex librisekből és egyéb apróságokból."

A szőlő ábrázolása korán feltűnik az ex libriseken. Albrecht Dürer számos ilyen alkotásán láthatjuk, és szőlőfűrt van a legrégebben ismert, évszámmal ellátott lengyel ex librisen is. Ezek a grafikákon és számtalan más lapon a szőlőt a művészek dekorációs elemként alkalmazzák, de benne láthatjuk az egészség, jólét és termékenység szimbólumát is. Majd feltűnnek a könyvjegyeken a szőlőműveléssel és feldolgozással kapcsolatos eszközök, az európai szőlőkultúra érdekes dokumentumai: elzászi szüretelő puttony, régi tokaji bálvány-sajtó stb. Megjelennek a szüretelő, szőlőtaposó és préselő alakok. Egy sorozat nyitástól a takarásig kíséri végig a szőlőművelés egy évét. A hordókban megszületik „Dionüosz drága ajándéka” és a csillogó bor edényekbe kerül. Ezeknek egész sorát láthatjuk a könyvjegyeken: a görögök kulixét és amforáját, középkori kely-

het, serleget, ivókürtöt, a „römer”-nek nevezett gömbölyű üveg poharat, a jellegzetes spanyol csőrös üveget, a porrón-t, népdalaink csikóbőrös kulacsát és még számos formáját a bortartó és ivó edényeknek Szelmér Mihály ironikus éllel ábrázolt multszázadi kortesjelenetén egész borospincefelszerelést láthatunk. Kitágul a kép: előtűnnek a neves borvidékek, Elzász, Porto, a Rajnavidék és hazánk szívékhöz nőtt tájai, Badacsony, Tokaj bortermő hegyei. A borivás élvezői között a könyvjegyeken számos anekdotából, mondából, legendából ismert alakkal találkozunk. Látjuk a hánytott életű zsoldost, a vidám szerzetest, a nagyevő és nagyivó Falstaffot, a mondabeli hodba-utazó lengyel nemest. Szent Orbán pápa volt régen a szőlőművelők védőszentje, hozzá folyamodtak a tavaszi fagyok eltávolításáért és így Bacchus mellett az ő alakja is szerepet kapott az ex libriseken. Néprajzi vonatkozás a szőlőben karóra tűzött lókoponya, melynek a néphit jégeső-elhárító erőt tulajdonított.

A szőlő-boros ábrázolásokra sokszor a könyvjegy tulajdonosának neve inspirálta a grafikusművészt (Desvignes; Raisin; Weinberger; Boros stb.). A legtöbb ilyen grafika természetesen a bortermelő országokból kerül ki: Olaszországból, Franciaországból, Spanyolországból és természetesen Magyarországról. Különleges helyet foglal el Lengyelország, melynek a bortermelése ugyan jelentéktelen, de a magyar borok nagy becsben állnak: sokszor megihlették az írókat és művészeket; borivásra utal az a szélében-hosszában ismert mondás is: „Polak Wegier dwa bratanki, tak do szabli, jak do szkanki!” Azaz: Magyar-lengyel testvérbarát, kard és pohár közt egyaránt!

Pam RUETER fametszete - X2

A közölt katalógus a Magyar Mezőgazdasági Múzeum teljes ex libris és alkalmi grafika-gyűjteményének adatait tartalmazza, legalábbis a nyomdába adás pillanatáig, hiszen ez a gyűjtemény tovább gyarapodik, gazdagodik számban és színvonalban egyaránt. Az illusztrációk között ezuttal a magyar vonatkozásúak kiemelt helyet foglalnak el és időrendben történő bemutatásuk egy téma ábrázolásán keresztül képet kíván adni a magyar ex libris történetéről és stílusáramlatairól. Az adatok közlésénél a nemzetközi ex libris-életben használatos rendszert követtük, mely lehetővé teszi a tekintélyes mennyiségű anyag feletti áttekintést.

Dr. SEMSEY Andor

KOPASZ Márta fametszete - X2

KOPASZ MÁRTA

kiállítása

A makói új könyvtárépület előcsarnokában 1972 június 11-én Tóth Ferenc muzeumigazgató nyitotta meg a délalföldi városok művészcserejének további fejlesztésére irányuló igen nemes kezdeményezés keretében a szegedi Kopasz Márta kiállítását.

A kiállítás a grafikuművészet keresztmetszetén belül a művész életéről, fejlődéséről és kiemelkedő eredményeiről is számot kívánt adni és hathatósan illeszkedett abba a folyamatba, amelyet Rudnay Gyula indított el. Aktuálissá tette a művész kiválasztását az is, hogy Kopasz Márta az idén nyerte el Szeged város egyik alkotói díját s így méltón reprezentálta Makón a szegedi képzőművészetet. A tárlatvezetés nehéz és felelősségteljes munkáját Szelesi Zoltán, a szegedi Móra Ferenc Múzeum művészettörténésze végezte el; az előadás kitért Kopasz Márta egész munkásságára, de ezen belül is ex libriseire hívta fel különösen a figyelmet. A kiállításon nagyméretű linometszetek, színes csempe-mozaiktervek, olajfóliák és ex librisek szerepeltek. Az ex libriseknél Szelesi Zoltán megemlítette, hogy Kopasz Márta a legutóbbi Malborki Nemzetközi Ex Libris Biennálén harmadik díjat kapott. A kiállítás anyagát egyébként változtatatosan és színesen egészítették ki a művész életére és sikeres szerepléseire vonatkozó dokumentumok, oklevelek, fényképek stb.

A közönség körében nagy tetszést arattak a színes csempe mozaiktervek közül a "Szegedi szimfonia", a "Csongrád megye", valamint a szegedi egyetem ötvenéves jubileumának díjnyertes meghívója. Nagy érdeklődést keltettek Kopasz Márta olajfóliái is és közönség köréből sokan érdeklődtek azok technikai kivitelezése felől. Legnagyobb sikert az "Anyaság" című alkotása aratta.

A kiállítás megnyitásának közönségét, mint házigazda, Domonkos László, a makói könyvtár igazgatója üdvözölte. Az ő megértése tette lehetővé, hogy a múzeum helyiségeinek időleges kikapcsolódása ellenére is a kiállítás, mint egy tervszerűen rendezett sorozat első megnyilvánulása, létrejöhessen.

F. Magyar Mária

TAKÁCS DEZSŐ

Takács Dezső harmincnégy éves, rajztanár. Pécsen él, tanít és dolgozik, ahol ismerik és számon tartják művészetét. Nehéz utat tett meg, míg eljutott a rajztanári diplomáig; volt kifutó és bányász, de megragadott minden alkalmat, hogy emberként megállhassa a helyét és tanulhasson. Fiatal éveinek keserű-édes emlékeit linometszetű albumban örököltette meg, amely nemcsak mint önéletrajzi képregény érdekes, de mint műalkotás is figyelemre méltó és Takács Dezső művészetének ars poeticáját is adja. A kétkezi dolgozók között eltöltött évei, a munkás-sors személyes megismerése döntő módon szólt bele művészetének kialakításába. Takács Dezső realista művész, aki mindig hűségesen ragaszkodik a valósághoz; az embert dicséri és a teremtő munkát, amely állandóan formálja és alakítja a világot. A modern művészeti irányzatok szirénhangjaira nem reagál; egyszerű érzések, mindennapi gondolatok mindenki által érthető grafikai visszaadására törekszik. Ereje egyszerűségében rejlik, sallangmentes és szűkszavú, aki a lényegre nem engedi elveszni a részekben. Az út, amelyet Takács Dezső a látványtól az élményig és az élménytől a grafikai megfogalmazásig megtesz, rövid és egyenes. Valóságélményei mögött valós látványok lapulnak, az élmény ereje azonban mindig túllendíti a nyers naturalizmuson. Az elvontság pszichológiailag is, művészileg is ritkán jelentkezik alkotásaiban és ezért még szimbolusai sem közvetettek, hanem áttételmentesek. Önmagából és a legősibb forrásból merít. Felnevelésként sem veszítette el a gyermekszemek romlatlan látásmódját és ez ad alkotásainak hamvas frissességet, naív bájt és romlatlan erőt és így tudja mesére váltani a valóságot és valósággá oldani a mesét.

Grafikával 1960 óta, kisgrafikával és ex librisrel 1966 óta foglalkozik. Kisgrafikai termése 1971 végéig elérte a 412 darabot, amelyből 353 az ex libris (348 linometszet, 4 fametszet, 1 ólometszet) és 59 az alkalmi grafika (55 linometszet, 4 fametszet). Szabad grafikai munkássága is tekintélyes; ezekből az önéletrajzi sorozat mellett a 11 lapból álló vietnámi sorozata emelkedik ki, amely itthon is, külföldön is megérdemelt sikert aratott és egy humanista beállítottságu művész megrendítő erejű vallomása; szenvedélyes megállíkiáltás az elembertelenedő világnak.

Takács Dezső 1960 óta rendszeresen szerepel kiállításokon; a Pedagógus Képzőművészek kiállításainak állandó résztvevője. Első önálló kiállítása 1965-ben volt Pécsen (nagygrafikák) és ezt további tizenegy önálló kiállítás követte. (1967: Pécs, Magyar Írók Könyvesboltja, 1967: Pécs, TIT Bartók Klub, 1968: Meszes, Bányásznap Kiállítás, 1968: Pécs, Kisgaléria, 120 grafika és ex libris, 1968: Beremend, kiállítás az épülő Beremendi Cementművet ábrázoló grafikákból, 1969: Szombathely, "Régi Pécs" c. kiállítás, 1970: Gyula, Jubileum c. kiállítás, 1971: Gyula, Harcoló Vietnam c. kiállítás, 1971: Pécs, Kisgaléria, pécsi iskolák könyvtárainak ex librisei, 1971: Budapest, Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, iskolai ex librisek, 1972: Hajduszoboszló, nagygrafikák és ex librisek). Elég nagy számú kollektív kiállításon is szerepelt; ezek közül meg kell említenünk az 1967-es "Baranya Megyei Képzőművészet" c. kiállítást, az 1968-as Como-i Nemzetközi Ex Libris Kiállítást, az 1968-as gyulai Nemzetközi Exlibris és Kisgrafikai Kiállítást, az ugyanebben az évben rendezett pécsi felszabadulási grafikai kiállítást (Déldunántúli Területi Szervezet és

TEGLÁS 1972

a TIT Művészeti Szakosztálya), a hajduszboszói Nemzetközi Exlibris Kiállítást, a pécsi KBK. Jubileumi Exlibris Kiállítását, 1969-ben a gyulai "Magyar Ex Libris Művészet" c. kiállítást, a pretoriai "Hungarian Exlibris" c. kiállítást, a pécsi "Magyar Kisgrafika és Exlibris Kiállítást, a pápai "Mai Magyar és Nemzetközi Ex Libris Művészet" c. kiállítást, 1970-ben a pécsi "Felszabadulási Magyar Kisgrafika és Exlibris Kiállítást, a Viseuban (Portugália) megrendezett "II. Expo"-t, a budapesti "Nemzetközi Exlibris és Kisgrafika Kiállítást", 1971-ben a makói Művésztelep kiállítását, a gyulai "Harcoló Vietnam" c. kiállítást és a keszthelyi "Első Balatoni Kisgrafikai Biennálét".

Sok munkája és sok szereplése nem maradt eredménytelen. 1962-ben a Baranya megyei KISZ képzőművészeti pályázatán második díjat nyert, 1965-ben pedig a Baranya megye és Pécs város rajztanárai részére kiírt képzőművészeti pályázaton grafikáit a zsűri "kiemelt díjjal" jutalmazta. A Mecseki Szénbányászati Tröszt rajzpályázatán, 1966-ban bányász témájú grafikáiért első díjat kapott, 1967-ben pedig, az országos, bányász-témájú grafikai pályázaton a harmadik díjat sikerült elhódítania.

Olajfestményei, nagygrafikai megtalálhatók a Mecseki Szénbányászati Tröszt, a Baranya Megyei Tanács, Pécs Város Tanácsa, a Baranya megyei KISZ. Bizottság, a Sárospataki Galéria és a keszthelyi Balatoni Múzeum gyűjteményeiben szerepelnek.

Takács Dező, az ex libris művész a legegyszerűbb eszközökkel dolgozik, kisgrafikai munkássága mégis változatos, ötletes és életszerű. Önálló jelképrendszer, vagy bonyolultabb szimbolika kiépítésére sokáig nem törekedett, mégis meg tudja teremteni a kapcsolatot a könyvjegy és tulajdonosa között. Hol a névből indul ki, hol a foglalkozásból, a központi gondolatot azonban

mindig a könyvhöz való kapcsolathoz köti. A grafikai technikák között a lino-
metszésben mozog a legotthonosabban. Inkább a vonalas, mint a folthatásos
megoldásokat részesíti előnyben, de a karcszerű anyag-megmunkálással is igen
jó művészi hatást tud elérni. Mint pedagógus, nagyszerű értője és ismerője a
gyermekléleknek; gyermek ex librisei ezért találhatnak mindig telibe. A lengyel
grafikusok "ex librist minden iskolai könyvtárnak" mozgalmá ösztönözte arra,
hogy e mozgalmat hazánkban is meghonosítsa. Iskolai könyvtárak részére ké-
szített ex libriseit három mappában adta közre (Pécsi iskolák könyvtárainak ex
librisei. Pécs 1971. 30 t. - Makó város iskoláinak ex librisei. Pécs 1972. 15
t. - Hajdúszoboszló város iskoláinak ex librisei. Pécs, 1972. 8. t.) és ezek
nemcsak az érintett iskolák körében, de az országos pedagógiai intézmények

körében is nagy tetszést arattak és vezető pedagógiai folyóiratok (Rajztanítás, Könyv és Nevelés stb.) is foglalkoztak velük. Ezek az ex libriseken Takács Dezső az általános iskolák diákjainak vizuális képességeihez igazodik s a táj-jelleg, vagy a névadóra való utalás kihangsúlyozásával igyekszik a kisiskolások széépérzékét fejleszteni, olvasókedvüket növelni s a könyvhöz való kapcsolatot kifejezni. Iskolai ex librisein az összefogottabb kompozíció és az oldottabb metszőtechnika az erőssége. (Pécs, Dandár u. Iskola, Pécs, Köztársaság téri Iskola stb.) A makói iskolai könyvtárak részére készített könyvjegyein már nagyot lép előre: Ujszerű jelképrendszerével nemcsak saját fejlődéséről tesz tanúságot, de az ifjúságot is előkészíti a modernebb képzőművészeti irányzatok befogadására. Iskolai ex librisein fejlődést tapasztalhatunk a feliratok ötletes elrendezése terén is, amely pedig sokáig megoldatlan problémát jelentett Takács Dezső ex libris művészetében.

Művészünk nemcsak gyerekeket tanít, hanem felnőtteket is. Évek óta vezet a Mecseki Szénbányák Képzőművészeti Szakkörét, 1971-ben pedig a pécsi rajztanárok részére vezetett sokszorosító grafikai tanfolyamot.

Takács Dezső jó pedagógus: Tanít és tanul. Szimpatikus ember: Szerény, halkszavu, segítőkész. És jó művész! A maga mikrokozmoszán belül úgy igyekszik az önkifejezés művészi megvalósítására, hogy szépségélménye közkincs legyen. Ideje, hogy szűkebb pátriája után az egészországban felfigyeljenek munkásságára és alkotásaira.

Galamboš Ferenc

Irodalom: Takács Dezső kiállítása a TIT Klubban. Vas Népe 1969. jun. 15. sz. 5. l. - Zentai Pál: Takács Dezső grafikáiról. Vas Népe 1969. jun. 21. sz. 5. l. - Iglói Zoltánné: Általános iskolai könyvtárak ex librisei. Rajztanítás 13. 1971. 4. sz. - Pécsi ex librisek. Könyv és Nevelés 13. 1971. 4-5. 62. l. - Ex librisek Hajdusoboszló iskoláinak. Hajdu-Bihari Napló 1972. márc. 19. sz. 3. l.

B.Ú.É.K.

1973 KBBK

XIII. Nemzetközi Exlibris
Kongresszus - Budapest - 1970

Anatolij KALASNYIKOV eredeti fametszete - X2

Thorsen

OSKAR THORSEN

A dán ex libris művészetben viszonylag kevés a hivatásos művész; jobbra jó ízlésű amatőrök művelik több-kevesebb sikerrel. Oskar Thorsen sem hivatásos művész; mint vésnök jutott el a grafikai művészet olyan fokára, hogy akadémiikus képzésének hiánya ellenére is bátran művésznek nevezhetjük. A vésnöki foglalkozás kitűnő rajztudást, biztos kezet kíván (ne feledjük el, hogy maga a rézmetszet is ötvösöknek, tehát a maguk korában művészi színvonalon dolgozó mesterembereknek köszönheti a megszületését) és így magának a mesterségnek az elsajátítása sem nélkülözheti a művészeti adottságokat. Innen már csak pár lépés a nagy művészet felé. Ezeket a lépéseket Oskar Thorsen könnyen tette meg és rézmetszetű ex librisei révén méltán foglal helyet a mai dán ex libris művészet első vonalában.

Thorsen nem az egyedüli ember, akit a vésnöki mesterség adott a képzőművészetnek. Gondoljunk csak a wernigerodei német Fritz Kühnre, akinek negatív rézkarcai és cinkmetszetei joggal vívták ki az ex libris gyűjtők elismerését, vagy a magyar Borsos Miklósról, aki a vésnöki foglalkozásokból kiindulva jutott el úgy a szobrászatban, mint a grafikában európai színvonalra.

Művészünk már nem fiatal ember: Negyvenöt éves vésnöki mult áll mögötte. A grafika, elsősorban a rézmetszet felé nem régen fordult és érdeklődése és ezirányu munkássága ex librisekben és kisgrafikákban - mintegy harmincöt lapra tehető. Ez a mennyiségileg viszonylag nem gazdag termés minőségileg magas színvonalat képvisel; a technikai felkészültségnek, a képépítés klasszikus rendjének, a szép betűk magas igényeket is kielégítő kivitelezésének olyan iskolapéldáit adja, hogy nem egy hívatásos művész is büszke lehetne rá. A mai dán ex libris művészet, amely a két Britze halála óta a rézmetszőket teljesen nélkülözte, Thorsen munkásságával komoly utánpótlást kapott és reméljük, hogy Thorsen oeuvre-je mennyiségileg is gyarapodni fog.

Oskar Thorsen első ex libriseiben renaissance példákat követett. Erre mutat saját maga részére készített ex librise (op. 4.), amely Leonardo da Vinci (1452-1519) arcképét ábrázolja. Kiinduló alapul Leonardo Őnarcképe szolgált, ha csak rézmetszetbe áttett másolatának is fognánk fel (már pedig nem az), akkor is meg kell dicsérnünk a rajz finom voltát, a sfumato grafikai visszaadását, a karakterizáló képesség adekvát átvételét. A 14. Nemzetközi Ex Libris Kongresszus tiszteletére készített "Meditation" című lapja (op. 22.) a maga modern Madonnájával a tömör kompozíciót, a mives technikai kivitel, az elmélyedés és az áhitat nagyszerű grafikai visszaadását valósítja meg. A valóság és a fantázia ötvöződése az op. 34. számú, ugyancsak saját maga részére készített ex libris, ahol a majdnem kör alakú kompozíció madarának tollbokrétája olyan művészi teljesítmény, amelyet csak dicséret illet. Érdekes a tollbokréta kalligrafikus kiegészítése is, amelyet a kör alakú kompozíció megvalósítása tett

szükségessé és indokolttá. A vésnöki gyakorlat és a művészi kompozíció iskola-példáját nyújtja a Helmer Fogedgaard részére készített könyvjegy (op. 32.), amelynek közepén, sokkarélyos mezőben a monogram foglal helyet, körülötte pedig négyzet alakban stilizált növényi dísz tölti ki a teret. A vékony vonalakkal metszett növényi dísz jól emeli ki a határozottabban megmunkált sokkarélyos emblémát és a monogrammot.

Művészünk a rézmetszet mellett a fametszetben is otthonos (főleg színes lapokat készít) és fest is. Ezirányú munkásságából keveset ismerünk ugyan, de értékes rézmetszeteire örömmel hívjuk fel a magyar gyűjtők figyelmét. Ma, amikor a rézmetszet egyre jobban kihalóban levő grafikai technikák közé tartozik, minden színvonalas művelőjét számon kell tartanunk.

— bos —

HÍREK

Az I. Bor Világversennyel kapcsolatban a Magyar Mezőgazdasági Múzeum megrendezett "Szőlő és bor az ex libriseken és alkalmi grafikákon" c. kiállítást 1972. augusztus 19-én nyitották meg. A kiállítást Semsey Andor rendezte. Katalógusának ismertetésére még visszatérünk.

1972 szeptemberében, hatvanöt éves korában meghalt Dr. Dezsényi Béla, a Magyar Könyvszemle szerkesztője, aki e nagymultu folyóiratban mindig szívesen adott helyet ex libris vonatkozású tanulmányoknak és könyvismertetéseknek. Emlékét kegyelettel megőrizzük.

Ex libris Zsolczai Zoltán

FERY Antal eredeti
fametszete - X2

A bukaresti Könyvtári Szemle 1972. évi 1. számában, a Könyvjegyművészek c. sorozatban látott napvilágot Gábor Dénes írása Debreczeni Lászlóról, opuslista kíséretében. A bemutatott művészt itthon kevesen ismerik, pedig megérdemli, hogy munkásságát számon tartsuk. E folyóirat 1972. évi 1. és 2. száma - Gábor Dénes - jóvoltából - illusztrációi között bőven közül ex libriseket. Az első szám Kós Károly, Herbert Ott, Helfried Weiss, Debreczeni László, A. Kalasnikov, Buday György, M. Houra, Andruskó Károly és F. Simionescu ex libriseit

kinálja, a második szám pedig Oberlander M., Repcze János, Deák Ferenc, Vecserka Zolt, F. Simionescu, Kertes-Kollmann Jenő, Zbigniew Dolatowski, Paulovics László, A. Kalasnikov, Andruskó Károly, Helfried Weiss, Fery Antal és F.A. Milan ex libriseiből ad izelítőt.

A "Szocialista Művészetért" 1972. évi augusztusi száma Stettner Béla egy linometszetű ex librisének (Stettner Judit könyve) reprodukcióját közli.

VECSERKA Zsolt fametszetei - X2

A KBK ceglédi csoportja a XIV. Nemzetközi Ex Libris Kongresszus tiszteletére 1972. aug. 26.-i nyitással ex libris és kisgrafikai kiállítást rendezett Cegléden, a Kossuth Művelődési Házban, a helyi gyűjtők (Bali Ferenc, Bezzegh Ernő, Kaczur György, Kiskun Judit, Komáromi Imre, Marczelka Tibor, Nagy Lászlóné, Soós Imre, Dr. Takács Tiborné és Tóth Imre) anyagából. A csak magyar anyagot bemutató kiállításon Bordás Ferenc, Dániel Viktor, Drahos István, Farkas József, Fery Antal, Gu-

licska Lőrinc, Hajós Éva, Haranghy Jenő, Herczeg István, Kertes-Kollmann Jenő, Kékesi László, Király László, Kopasz Márta, Kovács Gyula, M. Kiss József, Menyhárt József, Nagy Árpád, Nagy László, Póka György, Meskó Anna, Prohászka Antal, Proksza László, Rákóczy Ferenc, Sólyom Sándor, Stettner Béla, Takács Dezső, Tempinszky István, Trojan Marian József, Vertel József és Zöldi László ex libriseit és alkalmi grafikáit láthatta a közönség.

In memoriam Bartók Béla

Anatolij KALASNYIKOV eredeti fametszete - X2

Fiatalon, 1972 december 12-én, életének 42-ik évében hunyt el KONDOR BÉLA, grafikánk egyik nagy vezérégyénisége, akinek munkásságát nagyra becsülték kisgrafika gyűjtőink is. Emlékét örökké megőrizzük!

A „Mai Magyar Rajzművészet” című kiállítást először Miskolcon a József Attila Könyvtárban májusban, majd Szegeden a Móra Ferenc Múzeum képtárában novemberben rendezték meg. A kiállítás anyagát az idén megjelent „Mai Magyar Rajzművészet” c. kiadvány eredeti lapjaiból válogatták.

HERCZEG I. linómetszete - X3

VÁRKONYI Károly fametszete - X2

FERY Antal fametszetei - X2

G. GAUDAEN fametszetei - X2

Megjelent Nagy László ex libris mappája "Nagy László: 15 ex libris" címmel, 100 számozott példányban. A mappa ismertetésére visszatérünk.

A Heves Megyei Könyvtár kiadásában megjelent Galambos Ferenc "A magyar ex libris irodalom bibliográfiája (1920-1970)" c. munkája, mint a Heves Megyei Könyvtár Füzetek 25. száma. A válogatott anyagot tartalmazó bibliográfia 72 lap terjedelmű és 691 tételt tartalmaz. A könyv bevezetését Ebergényi Tibor írta, címlapját pedig Diskay Lenke fametszete díszíti.

A gyulai Magyarórsy Könyvtárban a Spartacus Természetjárók jubileumi találkozója alkalmából 1972. júniusában "Természet az ex librisben" kiállítást rendeztek, amely 11 ország 140 művészeinek 230 e témakörbe vágó lapját mutatta be. A magyarok (Bordás Ferenc, Fery Antal, Kertes-Kollmann Jenő, Korda Béla, Nagy László, Menyhárt József, Meskő-Anna-Póka György, Rákóczy Ferenc, Sterbenz Károly és Tempinszky István) 5-5 lappal szerepeltek; Andruskó Károlytól 30 színes fa- és linomet-szet került kiállításra. A tárlatról a Gyulai Hírlap 1972. június 23.-i száma is megemlékezett.

EX LIBRIS PAUL PFISTER

Paul Pfister

G. RATNER fametszete - X2

A 6. Balatoni Nyári Tárlat gazdag anyagában az ex librist mindössze Ravasz Erzsébet három linometszetű lapja képviseli.

A budapesti kongresszusi magyar anyagot július 20-augusztus 21-ig a a pápai Jókai Könyvtár mutatta be város közönségének. A kiállítás megrendezése Jelencsik Sándor könyvtárigazgató érdeme. A kiállítás alkalmából szép meghívót adtak ki, melyet Fery Antal és Menyhárt József egy-egy ex-libris disziti.

Innen a kiállítás anyaga Szegedre került, ahol Fodorné Magyar Mária a Somogyi Könyvtár főkönyvtárosa rendezte a tárlatot, amely nagy érdeklődést váltott ki. Az anyag ezután Makóra került. A szombathelyi Berzsenyi Könyvtár is kéri az anyagot.

A jászberényi Járási-Városi Könyvtár 1972 szeptember 29-én a Műemléki és Honismereti Hónap keretében kiállítást rendezett. Olyan ex-libriseket és kisgrafikákat mutatott be, amelyen műemlékek szerepelnek. A kiállításon valamennyi exlibrist készítő művészünk részt vett ex-libriseivel vagy alkalmi grafikáival. A kiállítás rendezője és szervezője Arató Antal könyvtárigazgató volt. Ebből az alkalomból Fery Antal készített egy alkalmi grafikát.

Nincs tudomásunk arról, hogy ez alkalommal katalógust vagy mapát jelentettek-e meg, legalább is Körünk nem kapott. Ugyyszintén nem kaptunk a Székely Mihály emlékünneppel kapcsolatos kiadványból sem, annak ellenére, hogy ez úgyben Körünk is közreműködött.

G. RATNER fametszete - X2

A KBK ceglédi csoportja 1972. szept. 17-én látogatást tett az egi csoport tagjainál. A találkozó kellemes légkörben zajlott le s ez alkalommal Nagy László készített egy alkalmi grafikát.

A Nemzetközi Könyvén tiszteletére ex libris kiállítás nyílt Zentán 1972. július 4.-én Erdélyi István gyűjteményéből. A nemzetközi anyagban a magyar művészek közül Fery Antal, Meskó Anna-Póka György és Stettner Béla alkotásai szerepelnek.

Nagy László ex libriseiből és nagygrafikáiból nyílt kiállítás 1972.szept. 4-én Budapesten a Duna Művelődési Otthon galériájában.

A Művészet 1972. évi 6. számában körünk művészeti vezetőjéről jelent meg cikk két illusztrációval és "Stettner Béla régebbi és mai alkotásai tükrében" címmel. A cikk Galambos Ferenc írása.

Szentesi Flórián két pécsi ex libris művész kisgrafikai munkásságának számszerű adatait állította össze. Az 1972. áprilisában elhunyt Korda Béla kisgrafika munkássága 104 darabot ölel fel, ebből 80 ex libris, 24 pedig alkalmi grafika. Takács Dezső kisgrafikai munkássága 1966-1971. között 408 darabra rug: ebből 353 az ex libris (348 linometszet, 4 fametszet, 1 ólometszet) és 55 darab az alkalmi grafika. Az utóbbiak mind linometszetek.

D. JANOUSEK fametszete - X2

FERY Antal fametszete X2

Az olasz ex libris egyesület folyóiratának, a Bianco e Nero-nak 1971. évi 18-19. száma csak 1972. júniusában került ki a nyomdából. (Ugy látszik az olasz nyomdák is kezdik átvenni a magyarországi szokásokat!) E számban nagy örömmel olvastuk G. M.-nek (Gianni Mantero) a budapesti Nemzetközi Ex Libris Kongresszusról szóló tárgyilagoss, mégis lelkes hangú beszámolóját, amely elsősorban a magyarok szívéllyességét emeli ki, a magyarok "nagy szívéről" költői szavak ejt s a kongresszus rendezőségének tagjairól személy szerint is megemlékezik.

Frans Masereelnek, a kiváló belga grafikusművésznek idén bekövetkezett halála alkalmából a Művészet 1972. évi májusi száma két megemlékezést is közöl. Az egyik, Weiner Mihálynénak, az Iparművészeti Múzeum ny. főigazgatójának, a prof. Soó-féle ex libris gyűjtemény feldolgozójának és gondozójának az írása "Frans Masereel (1889-1972) ex librisei egy hazai gyűjteményben" címmel a Soó-féle gyűjtemény Masereel- ex libriseit ismerteti s minden gyűjtő érdeklődésére számot tarthat. A cikket öt Masereel- ex libris reprodukciója kíséri.

FERY Antal fametszete - X2

Kopasz

1972

KOPASZ Márta fametszete - X2

Dr. Illyés Sándor László 1972 október 18-án a KBK ceglédi csoportjának tartott élménybeszámolót a XIV. helsingőri kongresszusról az ottani Művelődési Központban. A találkozók alkalmából Nagy László készített egy fametszetet.

A hajduszoboszlói Városi Könyvtár 1972. márciusában mutatta be Takács Dezső fa- és linometszetű ex libriseit, köztük a Hajduszoboszlói iskolai könyvtárai részére készült ex libriseket is. A kiállításról a Hajdu-Bihari Napló 1972. március 19-i száma nagy elismeréssel emlékezett meg.

A pécsi Dunántuli Napló 1972. augusztus 13.-i száma hirt adott a helsingőri XIV. Nemzetközi Ex Libris Kongresszusról. A rövid híradás mellett Andruskó Károly Szentesi Flórián részére készített kongresszusi kisgrafikájának a reprodukciója található.

Az Esti Hírlap 1972. aug. 13.-i száma "Kisgrafika gyűjtemény" címmel adott beszámolót a keszthelyi Balatoni Múzeum kisgrafikai gyűjteményének mai állásáról, Soó professzor ajándékáról és a gyűjtemény egy évi fejlődéséről.

KÖZLEMÉNYEK

Az 1973. évi Értesítő 2. számában ismét közöljük a tagok cserelistáját. A cserelistán csak azok szerepelhetnek, akiknek 1972 évi tagdíjuk kiegyenlítését nyert. Kérjük tagjainkat, akik cserelistán szerepelni kívánnak, ezen szándékukat 1973. III. 15. -ig titkárunknak jelentsék.

A cserelistától függetlenül minden tagunkat kérjük, hogy a postai kézbesítés zavartalan és gyors lebonyolítása érdekében fentebbi időpontig jelentsék be címüknek postai irányító számát.

A Kisgrafika Értesítő II. kötetének megjelenése után - amelyből néhány példány 106.-Ft ellenében még kapható - a 10 év alatt megjelent számokból maradék példányaink vannak. Komplet példányt sajnos ezekből már összeállítani nem tudunk, de 10-15 szám még az érdeklődők rendelkezésére áll. Ezeket a füzeteket térítésmentesen, főként új tagjainknak kívánunk juttatni, mivel ezek a számok sok segítséget és tudnivalót nyújtanak a kezdő gyűjtőknek.

Amennyiben valaki igényli ezeket a füzeteket, készséggel elküldjük, mindössze 6.- forintot kérünk postabélyegben titkárunk címére megküldeni.

Hosszu évek óta volt a Fészek körünk otthona. A Fészek irányítása alatt október hónaptól új programmal jelentkezik a Rátkai Márton klub, amelynek elsődleges célja, hogy az alkotóművészek és munkás-közönségük találkozzanak otthonává váljék. Körünk régi célja, hogy a kisgrafika gyűjtők táborát szélesítse, minél szélesebb dolgozó rétegekkel ismertesse meg a szép grafikai lapok gyűjtésének örömét. Hosszu évek óta egyik nehézségünk volt, hogy ehhez önerőből nem tudtunk megfelelően hozzájárulni, szervezett segítséget pedig nem kaphattunk. A Rátkai Márton klub célkitűzése, vezetésének programja a mi céljainknak teljesen megfelel, s vezetőségünk úgy véli, hogy itt a többi művészeti ág alkotóival és dolgozóival együttesen szélesebb kapcsolatot tud teremteni, az eddigieknél tartalmasabban, programszerűbben tud dolgozni.

A klub a VI., Nagymező u. 22/24. szám alatt van a Fővárosi Operett Színházzal szemben.

A Fészek Klub igazgatósága a Rátkai Márton klubba való belépéshez budapesti tagjaink részére állandó belépőt ad, mellyel a klub helyiséget más rendezvényeken is látogathatják.

Változás annyiban lesz, hogy az eddigi minden hó első szerdája helyett minden hó első péntekjén du. 6 órakor tartjuk meg klubdelutánunkat.

Tagjaink vendégeket is hozhatnak magukkal, a vendég után azonban 3.-Ft belépőjegy fizetendő.

Az első belépés alkalmával tagjaink a belépőjegyet a portán kaphatják meg.

Szeretettel várjuk tagtársainkat az új helyiségünkben.

KÖNYVESPOLC

50 LET SCUG HOLLAR. KATALOG. Praha 1967, Hollar. 8°, 112 sztl. 1.

A csehszlovák képzőművészet – igen tisztos előzmények után – lényegében csak a századfordulón nőtt fel Európa képzőművészetének színvonalára. A művészi grafika is ekkor tette meg első lépéseit. A lemaradás egyik okát abban kereshetjük, hogy a prágai Képzőművészeti Akadémián a grafikát rendszeresen csak 1910-től tanították. A grafika első professzora Max Svabinsky volt, akit ekkor külföldön már jobban ismertek, mint odahaza. A művészi grafika azonban ennek ellenére csak nehezen vivta ki a maga helyét a köztudatban és a kiállításokon is háttérbe szorult. Ez adta a gondolatot T. F. Simonnak, aki tíz éves párisi tartózkodás után 1914-ben tért vissza Prágába, hogy a grafikusokat egyesületbe tömörítse. Így jött létre 1917-ben a Hollár-Egyesület, egyelőre 15 grafikussal; a névadó Vaclav Hollar a régi cseh rézmetszet egyik kiváló képviselője volt.

A Hollár-Egyesület, amely 1967-ben ünnepelte fennállásának ötvenedik évfordulóját, nagyon megválogatta, hogy kit vesz fel tagjai közé; ötven éves fennállása alatt mindössze 100 tagja volt. Ez a száz tag azonban magas színvonalu grafikát művelt és tagjai Európa-szerte ismertek. Amit a Hollár-Egyesület célul tűzött ki maga elé: megfelelő rangra emelni és a közönséggel megszerettetni a grafikát – maradéktalanul elérte. Az ut azonban, amelyet megtettek, nem volt könnyű, de annál eredményesebb; a bel- és külföldi kiállítások, az egyesület grafikai kiadványai nemcsak a grafika népszerűségét vívták ki, de olyan színvonalra is emelték, hogy a cseh festészettel és szobrászattal nemcsak egyenrangú, de azt – és ezt tanúsítják az egyre szaporodó külföldi elismerések is – felül is multa. Első hazai kiállításukat 1918-ban rendezték és ötven év alatt eljutottak a kétszázadik kiállításig. Külföldön 1921-ben Párizsban, majd az USA-ban, Londonban és egyéb nyugati városokban mutatkoztak be. Különösen az 1927. évi londoni kiállításuknak volt átütő sikere; ezt 1928-ban a londoni Society of Graphic Art prágai kiállítással viszonzotta. 1930-ban Madridban, Tokióban és Osakában mutatkoztak be, majd svájci, mexikói, guatemalai és finnországi kiállítások következtek. És lassanként az egész világ megismerte őket.

Az ötven éves fennállást ünneplő kiállítás katalógusa – a nagy nevek és nagy művek – azt bizonyítja, hogy a Hollár-Egyesület ötven éves története azonos a cseh grafika ötven éves történetével. Művészeik (T. F. Simon, Max Svabinsky, J. Konecny, Karel Vik, V. Pressig, F. Koblicha, O. Kubin, A. Karasek, Cyril Bouda, V. Cinybulk, Ota Janacek, Ludmilla Jirincova, K. Oberthor, F. Peterka, Emil Kotrba, J. Liesler, K. Svolinsky, N. Synicka, J. Svab, J. Svengsbir, J. Vodrazka stb.) nemzetközi viszonylatban is ismertek és közülük kerülnek ki a mai cseh exlibrisművészet legjobb képviselői is.

A kiállítás katalógusa méltó az ünnepi alkalomhoz és gazdag illusztrációs anyaga a mai cseh grafika képekönnyvé avatja.

ASSOCIACION FRANCAISE DES EXLIBRIS: (PORTEUILLE AU) XIIe CONGRES-
SO INTERNAZIONALE DELL'EX LIBRIS COMO 1968. Nancy 1968, AFCEL.
8°, 3 l., 29 t.

Franciaországról - amelynek a modern grafika megszületését köszönhet-
jük - joggal hihetné az ember, hogy az exlibrisművészetben is kimagasló sze-
repet játszik. Sajnos, nem így van és erről nemcsak a gyűjtői gyakorlat, de a
francia exlibris-egyesület, az AFCEL comoi kongresszusi mappája is meggyőz-
heti az embert. Az ok elsősorban abban keresendő, hogy a jó grafikusművészek
exlibrissel - igen kevés kivételtől eltekintve (Michel Jamar, Jocelyn Mercier)
- nem foglalkoznak és a mai francia exlibrisművészet a lelkes és többé-kevésbé
tehetséges amatőrök vadászterülete lett. A termés azonban még így is igen so-
vány; a francia mappa 29 mellékletéből mindössze 10 az exlibris, a többi pe-
dig alkalmi- és szabad grafika. Az exlibrisek (Maurice Bourgeat, Gerard Can-
tan, Charles Favet, Robert Gall, M. Gautier-Constant, Albert Haefli, Simone
Mathis, Daniel Meyer és F. Rohmer alkotásai) bizony csak átlagalkotások; sem
ötletben, sem technikában, sem művészi megfogalmazásban nem adnak semmi
ujat. Sok jót azonban az alkalmi- és szabad grafikákról sem mondhatunk: Jan
Chiéze és M. Gautier-Constant lapjai kivételével korrekt, de kissé száraz al-
kotások. Mintha Matisse, Picasso, Léger, Braque sosem éltek volna...

A mappa bevezetője (Le Duchat d'Aubigny írása) maga is mentegetőzésre
szorítkozik. A csalódásunkat azonban a jó nyomdai kiállítás sem tudja feled-
tetni: bizony, a franciáktól jobbat és többet vártunk!

GRAFIKA. SBORNIK O GRAFICKÉM UMENI 2. MOHELNICE (1968). 8°, 40
l., 3 mell.

A mohelnicei grafikabarátok időhöz nem kötötten megjelenő Grafika c.
kiadványának második száma úgy bibliofil kiállítása, mint értékes tartalma mi-
att méltán vivja ki minden grafikabarát elismerését. Ladislav Ruseknek az ex-
librisek feliratairól szóló cikke minden grafikusművész érdeklődésére számot
tarthat. Ladislav Loubal Tranquillo Marangoni exlibrisművészetét ismertető cik-
ke nem csak tartalma miatt, de előttünk ismeretlen illusztrációs anyaga miatt
is érdekes. Frantisek Dvorak az exlibrisművész Emil Kotrba arcképét vázolja
fel, ugyancsak sok illusztráció kíséretében. Dusan Janousek a kevesek előtt is-
mert, de nagyon tehetséges Frantisek Belohlavek exlibrisművészetét mutatja be
és Vladislav Zapletál jóvoltából opuslistáját is olvashatjuk. Karel Sedlacek a
japán exlibrisművészet jellemző jegyeit igyekszik megragadni cikkében; kár,
hogy illusztrációkat (valószínűleg a többszínű nyomás miatt) nem ad. Vaclav
Krupka Dusan Janousek legújabb fametszetű exlibriseire hívja fel a figyelmet.
Ladislav Rusek Vera Kotasova-Klausová linometszetű grafikáiról tájékoztat. Ja-
roslav Krejcir a Mohelnicei Grafikabarátok Körének működését vázolja fel,
Josef Hamrla pedig az Euro'Exlibris 66-ról tájékoztat. A füzetet francia- és
németnyelvű összefoglalás zárja be és három eredeti fametszet (Marangoni, Kotr-
ba, Janousek) teszi gazdagabbá.

EESTI NSV. EKSLIIBRIS 1965. Tallin 1967, Eesti Kultuurministeerium 8°, 32 l.
- EESTI NSV. EKSLIIBRIS 1966. Tallin 1968, Eesti Kultuurministeerium 8°, 28 l.

Az észt kultuszminisztérium évente megrendezi az észt exlibris kiállítást; ezuttal a legutóbbi két kiállítás katalógusát kívánjuk olvasóinknak bemutatni.

A katalógusok nemcsak az eddig is ismert magas művészi színvonalról tanuskodnak, de évről évre új művészeket is mutatnak be, akik méltó társai a már világszerte ismert észt exlibrisművészeknek. Az 1965. évi anyagban Henno Arrak, Jüri Artrak, Johannes Juhansoo, Richard Kaljo, Enn Kera, Richard Mutso, Evald Okas, Leida Soom, A. Tammsaar, Vive Tolli és Olav Vihuri mellett Hermann Heinla, Raivo Kolka, Jaak Kuusk, Riho Lahi, Ermi Littover, Jüri Pääri, Kai Soo, Aleksander Suuman, Kalju Sööt, Jaan és Maimu Tammsaar exlibrisművészetével is megismerkedhetünk, míg az 1966. évi anyagban Henno Arrak, Jüri Arrak, Rickard Kaljo, Mart Lepp, Evald Okas és Silvi Väljal mellett új exlibrisművészként Elmar Kits, Raivo Kolka, Ermi Littover, Leonhard Merzin, Paul Minaev, Raivo Oravas és Sepp Tõnisson jelentkeznek. Mindegyik egyéni hangú alkotó és neveikkel még sokat fogunk találkozni.

A két katalógus, bár sokszorosított formában készült, gazdag és jó illusztrációs anyagot – köztük színes lapokat is – tartalmaz és maradandó élményt nyújt azoknak is, akik csak a katalógusok alapján következtethetnek a kiállítások gazdag anyagára és magas művészi színvonalára. Kár, hogy az új művészek életrajzi adatait csak egy-két adatra szorították!

VISZTAVKA SZOVJETSZKOGO I ZARUDEZSNOGO EKSLIBRISZA IZ KOLLEKЦИИ SZEMENA IVENSZKOGO. Kirillov 1968, Isztoriko-Hudozsosztvennij Muzei. 16°, 64 l.

A kirillovi exlibriskiállítást Sz. G. Ivenszkij szintén hirverésnek szánta s a katalógus arról győző meg bennünket, hogy ezt a célt biztosan sikerült is elérni. Kétszáz szovjet és ötven külföldi exlibris – kellő válogatásban – már alkalmas lehet az exlibris iránti érdeklődés felkeltésére. Ivenszkij a bemutatott anyagot úgy állította össze, hogy a szovjet exlibrisművészetről teljes, a külföldről pedig megközelítő képet tudott adni. A szovjet exlibrisművészek között minden jelentősebb nevet megtalálhatunk, a külföldi művészek közül azonban nem egyet joggal hiányolhatunk! Magyarországot három művész képviselte: Drahos István (Ivenszkij részére készített lapjával), Kertes-Kollmann Jenő (Ivenszkij részére készített négy és két idegen lappal) és Fery Antal (Galambos Ferenc Shakespeare-exlibrisével). A Drahos-féle lapot a katalógus reprodukcióban is közli.

A bevezetőben V. Skurko Ivenszkij exlibris-szervezői tevékenységét vázolja fel s felsorolást ad a Vologdai Képtár eddigi exlibris kiállításairól, míg Ivenszkij az orosz és szovjet exlibris történetét vázolja fel. A szép katalógus az egyre gyarapodó szovjet exlibrisirodalomban is figyelmet követel.

II. MIDEZYNARODOWE BIENNALE GRAFIKI KRAKOW 1968. Kraków, 1968, "Ruch". 9 t. mappában.

Azoknak, akiknek nem volt pénzük megvásárolni a szédületesen gazdag II. Krakkói Nemzetközi Grafikai Biennálé egyáltalán nem olcsó (100.- Zl.) katalógusát, a kiállítás rendezősege egy kilenc darab levelezőlap formátumu kis reprodukciós albumot hozott forgalomba a Biennálén látható alkotások legszebb darabjaiból, elfogadható áron. G. Johnny Friedlaender Echoja (akvatinta), József Gielniak "Improvizáció"-ja (linometszet), Simon Hannula (Finnország) rézkarca, Mieczysław Majewski (Lengyelország) mezzotintája, Tadashi Nakayama (Japán) színes fametszete, Ryszard Otreba (Lengyelország) gipszlenyomata, Edward A. Stasack (USA) Bábel c. lapja, valamint Stanisław Wojtowicz színes fametszete - ha előtérbe is helyezi a lengyel művészeket - jó izelítőt ad a gazdag grafikai termés végtelenül változatos és magas színvonalu nemzetközi bemutatójáról.

EKSLIBRISAI V RINKYNIS. Vilnius 1969, Leidyka "Mintis". 16°, 29 t. mappában.

A litván ex libris művészet, amely sokáig az észet ex libris mögött kullogott, napjainkban nemcsak utolérte azt, de modernségével, amely mindig az ex libris törvényszerűségein belül marad s amelyen a modern lengyel grafika jótékony, termékenyítő hatása is érezhető, meg is előzte. Judokaitis, Kisarauskas, Kmielauskas ma már világszerte ismert és elismert művészek, de a többi alkotó (Bajorunaitė, Cepauskas, Gibavicius, Kucas, Pakutinskaiė, Rauduvė, Uogintas, Zilienė stb.) lapjai között sem lehet egyetlen át nem gondolt, korszerűtlen eszközökkel megformált, vagy nem modern szimbolumokkal és eszmei tartalommal rendelkező ex librist találnunk. A közreadott ex librisek közül nehéz lenne bármelyiket is kiemelni a többiek rovására, azonban Cepauskas, Jucys, Judokaitis, Kisarauskasiné (Kisarauskas felesége), Kucas, Labutytė, Petrauskas, Vaicekauskaitė és Ziluis ex libriseiről mégis úgy kell megemlékeznünk, mint amelyek nemcsak a litván, de az egész európai ex libris művészet értékálló alkotásai.

DISKAY LENKE: HÉT EXLIBRIS. Budapest 1968, Szerző. Leporello, mappában.

Diskay Lenke kis, a comoi exlibriskongresszusra készített mappája művészi névjegy volt a kongresszus résztvevőinek asztalán! E nagyszerű művészasszony ugyszólván lapról lapra megújul; ötletei egyre szellemesebbek, képi megfogalmazásai merészségükben is egyre elmélyültebbek lesznek. A modern lengyel és cseh kisgrafika minden erénye megtalálható lapjain, magyaros kicsengéssel, teljesen egyéni hangsúllyal. A comoi harmadik díj aligha volt véletlen s hogy meglett, abban talán ez a kis mappa is szerepet játszott. Ilyen, vagy hasonló megoldásu "névjegy"-re többi grafikusaink is gondolhatnának a nemzetközi találkozók alkalmából.

Sz. G. Ivenszkij, a szovjet exlibrisélet fáradhatatlan szervezője a számtalan vologdai exlibriskiállítás után ezuttal Kirovban rendezett hirverő kiállítást és mint a katalógus bizonyítja, minden bizonnyal nem eredménytelenül. Bevezetésében az exlibris mibenlétéről és a szovjet exlibris fejlődéséről nyújt tájékoztatót. A katalógus külön csoportosítja a szovjet és a külföldi exlibriseket. A szovjet művészek között minden jelentősebb alkotót megtalálhatunk Bedrovtól Burgaminon, Gebus-Baranieckán, Dmitrevszkijen, Kalasnyikovon, Kaljon, Kozlovszkijon keresztül Favorszkijig, Frolovig és Jupatovig. A külföldi exlibrisművészetet Ausztria (Otto Feil), Belgium (Gerard Gaudaen, Masereel, Vermeylen), Magyarország (Drahos István 3 lappal, Kollman Jenő 4 lappal, Fery Antal 1 lappal), a Német Demokratikus Köztársaság (Hans Schulze), Hollandia, (G. Bergmann, Nico Bulder), Dánia (Chr. Blaesbjerg), Olaszország (Remo Wolf, M. E. Leboroni, Tranquillo Marangoni), Lengyelország (Dolatowski, Langner), az USA (Rockwell Kent) és Csehszlovákia (Vodrázka, Hodek, Dolezal, Kotrba, Nova, Fiala, Florian) képviselték.

A gazdag illusztrációs anyagból Vodrázka eredeti ducról nyomott, kétszínnyomatu, fametszetű Lev Tolsztoj exlibrise és Vagyim Frolov Drahos István részére készített fametszetű exlibrisét kell kiemelnünk; az utóbbi a címlapon is szerepel.

1. WYSTAWA PROJEKTOW POLSKIEGO ZNACZKA POCZTOWEGO. Warszawa 1968, Galeria Sztuki. 8°, 8 l., 21 t.

Megint egy követésre méltó példa! A Lengyel Képzőművészek Szövetsége Varsóban kiállítást rendezett a legjobb 21 lengyel bélyegművész bélyegterveiből s ezzel nemcsak a lengyel bélyeggyűjtők népes táborának mutatták be a legsikerültebb lengyel bélyegek eredeti terveit, de a grafikabárátok nagy tömegének is maradandó művészi élményt nyújtottak. A kiállítás katalógusát nyugodtan nevezhetjük a mai lengyel bélyegművészet monográfiájának! Nemcsak a művészek legszebb bélyegterveinek reprodukcióit közli, de a művészek fényképeit és életrajzeit is. A művészek (A. Balcerzak, W. Chomic, W. Chrucki, J. Desselberger, R. Dudzicki, J. Grabianski, A. Heidrich, J. Jaworowski, C. Kacmarek, A. Kalczyńska, H. Kedzierska-Przezdziecka, L. Maciag, S. Malecki, T. Michaluk, J. Miller, K. Rogaczenska, K. Sopacko, K. Tarkowska-Gruszczyńska, S. Töpfer, F. Winiarski és H. Winogradow-Malaszevszka) és alkotásaik nem csak arról vallanak, hogy a bélyeg kifejezési eszköze mennyire felgazdagodtak, de arról is, hogy modern felfogásban is lehet szép és keresett bélyegeket alkotni – s magyar bélyegeknél a művészekre kényszerített konzervatizmusát és naturalizmusát még kereskedelmi szempontok sem indokolhatják! A lengyel bélyegművészek közül nem egy (akár csak nálunk) az exlibrisnek is hivatott művelője (Alina Kalczyńska, Konstantyn Sopocko, Stanislaw Töpfer) – bélyegjeiknek modern megfogalmazású, mély élményt nyújtó szépségeitől hazai bélyegművészeink még messze vannak. S ha negatív tanulság is ez, de tanulság!

NEMZETKÖZI EXLIBRIS KIÁLLÍTÁS 1968. Dorog 1968, József Attila Művelődési Ház. Kis 4°, leporello, 8 l.

Exlibriskiállításaink katalógusaival nem nagyon dicsekedhetünk! Ha van is egyáltalán katalógus, az majdnem mindig rotaprint eljárással készül s ez már magában is homlokegyenest ellentétben áll az exlibrissel, mint a bibliofília egyik megjelenési formájával. Üde színfolt a katalógusok egyébként sem nagy számu szürke sorozatában a dorogi József Attila Művelődési Ház, illetve annak "Ki mit gyűjt" Klubja által 1968. májusában megrendezett nemzetközi exlibriskiállítás katalógusa. A szép címlap, a gondos nyomdai munka, a mintaszerű tördelés, az illusztrációk színes alapra való nyomása miatt mindig öröm kézbe venni. Ezt az örömet csak fokozza Fery Antalnak a katalógushoz csatolt fametszetű alkalmi grafikája.

A dorogi "Ki mit gyűjt" Klub hazánk legnagyobb gyűjtőegyesülete sok egyéb kiállítás mellett most rendezett első ízben exlibriskiállítást. A kiállításon Ausztrália, Ausztria, Belgium, Csehszlovákia, Dánia, Franciaország, Hollandia, Lengyelország, a két Németország, Olaszország, Spanyolország, Svédország és a Szovjetunió művészei 280 lappal szerepeltek. Bár az egyes országok kiállítóinak kiválogatásáról lehetne vitatkozni s a magyar művészek teljes mellőzésével sem értünk egyet, mégis, úgy a kiállítás megrendezése, mint a szép katalógus igaz öröme szolgál az exlibris minden magyar hívének s köszönet illeti érte úgy Borz Lászlót, a klub titkárát, mint Szölgyémi Pált, aki a kiállítás rendezését végezte.

RÖDEL, KLAUS: PETERIS UPITIS EXLIBRIS. (Frederikshavn) 1968. 8°, 24 l. (Opusliste Nr. 7.) 50 számozott példány.

Peteris Upitis a rigai Képzőművészeti Főiskola grafika-professzora a mai lett exlibrisművészet vezető egyénisége. Hatása a mai lett exlibrisre igen erős; nemcsak kiváló művelője ennek a sok művészi erényt kívánó műfajnak, de a fiatalabb lett exlibrisművészi generáció nevelője is. Opuslistájának a kiadása mindenképpen nyeresége a nemzetközi exlibrisirodalomnak, mert amellet, hogy egy művészetet egyik területének leltárát nyújtja, a gyűjtőknek is hasznos segédeszközü l szolgál. Művészetéről a Kisgrafika Értesítőben (1968. aug. sz.) külön cikkben számoltunk be. Az opuslista tanúsága szerint első exlibrisét 1927-ben alkotta meg és 1968. elejéig 124 exlibris került ki a keze alól. Exlibrisei egy litográfiát kivéve mind fametszetek. Exlibriseinek megrendelői között a legnagyobb külföldi gyűjtőket is megtalálhatjuk (Paul Pfister, Gianni Mantero, Helmer Fogedgaard stb.), amely tény művészetének magas kvalitásaira utal. Magyar vonatkozás kettő akad a listában: az op. 40. sz. lap, amelyet a művész Gy. Szabó Bélának, a kiváló romániai magyar fametszőnek készített (1962), és az op. 105., amely Galambos Ferenc részére készült.

A kis füzetet a művész fényképe és hét exlibrisének reprodukciója díszíti.

EXLIBRISKUNST UND GEBRAUCKSGRAPHIK JAHRBUCH 1970. Frankfurt am Main 1970, Deutsche Exlibris-Gesellschaft. Nagy 8°, 64 l.

A Deutsche Exlibris-Gesellschaft évkönyvei mindig kiemelkednek az év nemzetközi exlibris-irodalmi terméséből; a műnyomó papíron, gondos tipográfiával készült s eredeti ducokról és lemezekről nyomott gazdag illusztrációs anyaggal ellátott kötetek tartalmas tanulmányaikban mindig adnak valami meglepetést s ezekben az évkönyvekben szerepelni mindig európai elismerést jelent. Ezek az erények jellemzik az 1970-es évkönyvet is, amelynek művészi-szellemi kialakítását Norbert H. Ott és Herbert Ott végezték. A kötet tanulmányai (Arthur Bräuer: Zu Alfred Kubins Arbeit für Nelly und Gotthard Laske - Gerhard Kreyenberg: Der Graphiker Hans Leip - Hans Leip: Mein Verhältnis zur Bildenden Kunst - Herbert Stefan Ott: Johannes Lebek - Norbert H. Ott: Archibald Bajorat Maler, Illustrator, Exlibriskünstler - Ekkehard Hieronimus: Elfriede Weidenhaus und ihre Exlibris - Günter Hess: Fabulierfreude und Formwille im Werk eines jungen Graphikers. Zum Schaffen von Karl-Georg Hirsch - Arthur Bräuer: Anatoli Kalatchnikov - Vaclav Greg: Der Maler und Graphiker Josef Liesler - Vaclav Krupka: Lubica Koncekova-Veselá - Norbert H. Ott: Über die Möglichkeit progressiver Exlibriskunst. Einige Bemerkungen Anhand der Exlibris von Alina Kalczynska und Henryk Plociennik - Hermann Huffert: Ex libris für Kinder von Kindern - Klaus Rödel: Jörgen Brockdorff-Nielsen ein junger dänischer Exlibriskünstler - Axel Leier: In memoriam Hans Michael Bungter) nemcsak már jól ismert művészekről adnak újszemponthu esztétikai elemzéseket; de új művészeket is bemutatnak s az egyes művészek ürügyén az ex libris újabb kifejezési lehetőségeiről, technikai kivitelezésük egyre nagyobb követelményeket támasztó igényességéről s általában a grafikai világkép állandó forradalmáról is szót ejtenek.

DIBUJANTES Y GRABADORES DE EXLIBRIS EN ESPAÑA. Barcelona (1970), Asociación de Exlibristas de Barcelona. Ivret, 16 l.

A barcelonai spanyol ex libris egyesület kiadványa (amelynek nyilván lesz folytatása) három spanyol ex libris művészt mutat be, nemcsak szövegben, de válogatott képanyagban is. Alejandro de Riquer Inglada (1856-1920) a század elején Magyarországon is egyike volt a legismertebb és legkedveltebb ex libris művészeknek. A barcelonai Szépművészeti Akadémiát végezte el, majd Rómában, Párizsban és Londonban tanult. Az 1888-as Barcelonai Világkiállításon és a Chicagói Világkiállításon ezüst, illetve aranyérmet szerzett és nemcsak hazájában, de külföldön is igen sokat tett az ex libris népszerűsítése érdekében. Művészeti hagyatékát a barcelonai Museo Municipal de Arte őrzi. Eklektikus stílusában az akademizmustól a szecesszióon keresztül a realizmusig kora minden jelentősebb stílusirányzata fellelhető. Frank Alpresa del Rio (sz. Sevilla, 1900. nov. 2.) ma is él. 1917-ben lépett művészi pályára, 1919-ben

New Yorkban dolgozott, majd hazatérve hazájában egymás után aratta a sikereit. (Mint könyvillusztrátor, a Don Quijote 25 illusztrációjával megnyerte a Nevelésügyi Minisztérium díját.) Ex libriseiben a szellemes témákat realista módon vitelezte ki, de stílusában az expresszionizmus és a szürrealizmus is szerepet játszott. Juan Estiarte Samso (sz. Barcelona, 1901. ápr. 6.) a Sant Lluc Képzőművészeti Főiskolán tanult. Első ex librisét 1934-ben készítette, amelyet azután sok más alkotás követett. 1948-ban egy 25 válogatott lapból álló mappát adott ki. Művészetét archaizáló hajlam és a grafikán belül megvalósított festőiség jellemzi.

TEATR I LUDZIE. TEATRU W EXLIBRISIE POLSKIM. Katalog. Kalisz. (1968), Muzeum Ziemi Kaliskiej. 8°, 64 l. (350 számozott példány.)

Az immár nagyon sokadik lengyel tematikus exlibriskiállítás megrendezésére a kaliszi VIII. Színházi Találkozó adott alkalmat s ezuttal a lengyel színészek, drámaírók, rendezők exlibriseit s a lengyel gyűjtők színházi vonatkozású lapjait mutatta be, Feliksz Wagner gyűjteménye alapján. A kiállított 270 lap úgy a színházi szimbolika fejlődése, mint a laptulajdonosok személye és a művészek téma-felfogása szempontjából figyelmet érdemel. És bár csak lengyel anyagot ad, a lengyel exlibrisről alkotott képünk teljesebbé tétele mellett a külföldi gyűjtőknek is hasznos tanulságul és katalógusán keresztül szinte kézikönyvül szolgálhat. A 20 db XVIII. és XIX. századból származó exlibris a nagy színházpártoló lengyel főnemesi családok (Lubomorski, Radziwiłł stb.) exlibrisei mellett néhány korabeli drámaíró (Niemcewicz, Kondratowski, Brühl stb.) nevéhez fűződik. A huszadik századi anyagban a neves lengyel színművészek, drámaírók, rendezők, kritikusok (Rydel, Hulewicz, Brunner, Dąbrowski, Tuwim, Kaden-Bandrowski, Holoubek, Laurentowski stb.) lapjai mellett bőven szerepelnek nem szakmabeliek színházi vonatkozású lapjai is, amelyeken a hagyományos szimbolika mellett (színpad függönyel, balettjelenet stb.) lengyel és világirodalmi színpadkép részletekkel (Hamlet, Ionesco stb.) is találkozhatunk s amelyek nemcsak tulajdonosaik színházi érdeklődésére, de feledhetetlen színházi élményekre is utalnak. A színházi exlibrisek művészei között a mai lengyel exlibrisművészet szinte valamennyi nagyságát megtalálhatjuk Stanisław Dawskitól Dolatowskin, Gebus-Baranieckán, Gielniakon, Luczakon, Mendykán, Młodzanowskin, Pawlikowskán, Standán, Szuszkiewiczzen stb. keresztül Tadeusz Żurowskiig. A kitűnő, művészi felkészültségű lapokon keresztül is megállapítható, hogy a színházi szimbolikában nagyon nehéz új utakat kitaposni; ebből a szempontból Mendyka Karst Waldemar részére, és Teofil Jozwiak Roman Kaczmarek részére készített lapjai hívják fel magukra a figyelmet.

A katalógust Stanisław Hebanowski kétnyelvű bevezetője, a gazdag, több, mint harminc oldalt kitevő illusztrációs anyag s a kiállított lapoknak úgy a művésztől, mint a laptulajdonosokról felvilágosítást nyújtó, de a lapméreteket elhagyó leírása értékes munkává avatják. A sikeres munkáért Felix Wagner mellett Władysław Koscielniakot és Olech Podlewskit is dicséret illeti.

SZUSZKIEWICZ, JOZEF: TEKA EXLIBRISOW JOZEFA SZUSZKIEWICZA DLA WEGIERSKICH PRZYJACIOL. - SZUSKIEWICZ JOZSEF MAGYAR BARÁTAI SZÁMÁRA METSZETT EXLIBRISÉI. (Bev. Lippóczy Norbert.) Tarnow 1970. Szerző. 8°, 8 l., 13 t.

Józef Szuszkiewicz, aki a gazdag lengyel ex libris művészetben is sajátos szint képvisel, régi barátja hazánkknak. Erről nemcsak magyar gyűjtők és közintézmények részére készített ex librisei tanuskodnak, de magyarországi utazásai és magyar gyűjtőkkel, művészekkel fenntartott állandó kapcsolatai is. Mivel elfoglaltsága megakadályozta, hogy a budapesti kongresszuson részt vehessen, maga helyett saját költségén készített, 100 számozott példányban megjelent és csupa magyar, vagy magyar származású gyűjtő és művész (Semsey Andor, Bognár Zoltán, Farkas Edit, Fery Antal, Galambos Ferenc, Horváth Ernő, Kopasz Márta, Lippóczy Miklós, Réthy Julia, Réthy István, Semsey Ilona, Szász Endre, Lippóczy Norbert) részére készített ex libriseket tartalmazó mappáját küldte el s ezzel nemcsak az egyik legszebb, de legáldozatosabb ajándékot is tette le a kongresszus asztalára. A mappa ex librisei közül Semsey Andor, Farkas Edit, Horváth Ernő és Kopasz Márta, valamint Lippóczy Miklós és Szász Endre részére készített alkotásai megszokott művészi felkészültségének felfokozott ötletességgel és a barátság nemes indítékának meleg szeretetével megalkotott, könnyed kezű, de maradandó szépségeket kínáló termékei, de a mappa többi könyvjegye is Szuszkiewicz egyéni tehetségét tükrözi. Lippóczy Norbert lengyel és magyar nyelvű baráti bevezetése jó utmutató a művész megértéséhez. Mivel viszonzozhatnánk a nagylelkű művész nem mindennapi ajándékát? Ha egyszer egyesületünk elhatározza, hogy tiszteletbeli tagokat is választ, Józef Szuszkiewicznek és Lippóczy Norbertnek elsőként kell köztük lennie!

ANDRUSKO, KÁROLY: SLOVENIJA. (EX LIBRIS SLOVENIAE). Ljubjana 1970, Mladinska Knjiga. Kis 4°, 24 l., 20 t., 16 l.

A szlovén exlibris egyesület a budapesti kongresszus tiszteletére egy művész, Andruskó Károly husz, tulnyomórészt fametszetű és Szlovénia legszebb tájait, természeti szépségeit bemutató ex libriseit tartalmazó mappáját adta ajándékkul. Szlovénia a természeti szépségekben gazdag és festői Jugoszláviában is különös helyet foglal el; couleur locale-ja egy művészt sem hagyhat érzéketlenül. Andruskó Károlyt nem kell bemutatni a magyar közönségnek; a mappában szereplő ex librisei változatos metszőtechnikáikkal, a városok- és tájajándéka szépségek realista, de lírai hangulatos visszaadásával a művész komoly fejlődéséről tanuskodnak. Bár vannak szokványos lapjai is, az Andi Lavric, Pavle Kosirik és Klaus Rödel részére készített alkotásai abszolút értékű könyvjegyek. A művészt a kötet elején háromnyelvű (szlovén, német, francia) bevezetésében Marian Brecelj mutatja be. A kötet kiállítása igen jó ízlésről s a szlovén nyomdaipar jó színvonaláról szolgál h iradással.

NEMZETKÖZI EXLIBRIS ÉS KISGRAFIKA KIÁLLÍTÁS. (Katalógus) Budapest 1970, Kisgrafika Barátok Köre. 8°, 43 /1/ 1.

A XIII. Nemzetközi Ex Libris Kongresszus kiállításai közül az Ernst Muzeumban megrendezett "Nemzetközi Exlibris és Kisgrafika Kiállítás" volt a legjelentősebb: Nemcsak azért, mert Anglia és Norvégia kivételével Európa minden ex libris művészettel rendelkező országa képviseltette magát benne (Ausztria, öt, Csehszlovákia tizenhét, Dánia öt, Franciaország tíz, Hollandia négy, Jugoszlávia egy, Lengyelország huszonnégy, Magyarország harminckilenc, Német Demokratikus Köztársaság hat, Német Szövetségi Köztársaság öt, Olaszország tíz, Portugália egy, Románia három, Spanyolország három, Svájc egy, Svédország kettő, a Szovjetunió pedig huszonhárom művésszel), hanem azért is, mert figyelemmel kísérhettük a kisgrafika újabb fejlődési tendenciáit, amelyekben a realizmus mellett egyre több tér jut az absztrakció felé hajló lehetőségeknek s azt is, hogy a hagyományos szimbolikát egyre jobban a bonyolultabb, modern jelképrendszerek váltják fel. Alkalmas volt e kiállítás arra is, hogy hazai ex libris művészeink összehasonlítási alapot kapjanak s megérthessék, merre kell tovább lépniök. E kiállítás mutatta be a kongresszussal kapcsolatos nemzetközi és hazai ex libris pályázatok anyagát is, amely igen magas színvonalat képviselt. Bár a katalógus a pályázati anyagot nem sorolja fel és csupán a kiállítási anyagot adja gondos lepleírásokkal, negyvenhét illusztráció kíséretében, rotaprint kiállítása ellenére gusztusos kiadvány s ebben nagy szerepe van Stettner Béla tördelésének ugyanugy, mint Soós László címlapjának, amely a kongresszusi plakát kicsinyített mása. Összeállításában Hajós Éva, Rákóczy Ferenc, Reisinger Jenő, Réthy István és Semsey Andor munkálkodtak. És végül nem szabad elfelejtenünk Fery Antal fáradhatatlan, sok ízléssről és hozzájárulásról tanuskodó munkásságát sem, akire a kiállítás megrendezésének majdnem teljes terhe nehezedett.

(MAPPE) DEM XIII. EUROPAEISCHEN EXLIBRIS-KONGRESS IN BUDAPEST 1970
GEWIDMET VON DEN ÖSTERREICHISCHEN EXLIBRIS GESELLSCHAFT. (Wien 1970)

Österreichische Exlibris Gesellschaft. 8°, 2 l., 15 t.

Az osztrákoknak a budapesti kongresszus tiszteletére kiadott mappája tulnyomórészt kisgrafikát tartalmaz. Otto Feil sajátos kompozíciójú városképe, Leopold Hoffmann egyéni metszőstílusú öreg épülete, Erich Schöner poetikus faluszéle, Franz Traunfellner ágas-bogas, meztelen fiatal erdőrészelete a korszerű realizmus sokoldalúságát szemlélteti; az ex librisek közül Max Kisslinger humoros kompozíciója, Roland Poveda írásos munkája az osztrák ex libris művészet nemcsak konzervatizmusáról vallanak. Kár, hogy a kis mappa a grafikák jegyzékét és szerzőit nem közli s így pusztán stílusjegyek alapján nem minden művész lapját lehet azonosítani. Ha értékéből nem is, de használhatóságából és propaganda erejéből ezzel sokat veszít az egyébként szép kiállítású grafikai gyűjtemény.

Galambos Ferenc

RÉSUMÉ

I. Réthy, secrétaire du KBK rend compte du XIV. Congrès International d'Exlibris organisé à Helsingör (Danemark) (p.1.) c'était Mme Lenke DISKAI qui a obtenu le 1. prix du concours d'exlibris. On a accepté la proposition de la société Exlibris Sloveniae concernant le XV.C.I.E.L. et par conséquent on organisera le congrès en 1974 à Ljubljana. On a élu pour président de la F.I.S.A.E. Mme Dagmar NOVÁČEK. I. Soós écrit de l'exposition organisée dans la Galerie Nationale Hongroise (été 1972) pour commémorer avec oeuvres graphiques et plastiques le chef de la révolution des paysans hongrois en 1514, György DÓZSA. Y sont étés participants 62 artistes graphiques, 26 sculpteurs et 12 médailleurs. Les artistes les plus remarquables sont étés: J. Somogyi, L. Szalay, V. Szabó, K. Csohány, M. Gácsi, J. Barcsay, F. Czinke, B. Stettner (il a obtenu un prix aussi), P. Szántó, R. Ábrahám, J. Kass, Gy. Molnár et autres. Le catalogue avec 62 illustrations restera un souvenir de valeur de cette exposition. Au p. 12. on publie l'avant-propos du catalogue de l'exposition du Musée Hongrois d'Agriculture, "Vin et raisin dans les oeuvres graphiques de petite dimension" Mme F.M. Magyar rend compte de l'exposition de Mme Márta KOPASZ (p.17) On l'a organisé à Makó, dans la bibliothèque nouvellement inaugurée. Mme Kopasz travaille à Szeged où elle a des mérites non seulement comme artiste, mais aussi comme pédagogue d'art. Z. Szelesi, historien d'art a présenté la collection au public. F. Galambos écrit de l'artiste graphique Dezső TAKÁCS (p.18.) Il est âgé de 38 ans et exerce la profession de professeur de dessin, à Pécs. Après une carrière difficile il pouvait arriver au diplôme. Il s'occupe avec des arts graphiques depuis 1960 et il grave des exlibris depuis 1966. Le nombre de ses exlibris jusqu'au fin de l'an 1971 est 353, dont 4 bois, 1 plomb, les autres sont gravures sur linoléum. Depuis 1960 il prend part régulièrement aux expositions. Sa première exposition personnelle était organisée en 1965, à Pécs. L'article mentionne plusieurs de ses exlibris et donne des notes bibliographiques aussi. F. Galambos est l'auteur de l'article sur Oskar THORSEN, artiste danois. (p.24.) Oskar Thorsen exerçait originellement la profession de graveur. Il n'est pas jeune mais après presque 45 ans d'exercice de graveur il s'était tourné vers l'exlibris. Son oeuvre compte environ 35 exlibris, dont un était gravé pour le XV.C.I.E.L. Il excelle dans la composition calligraphique. Des nouvelles lisons deux mots de l'exposition du Musée Hongrois d'Agriculture ouverte le 19. août 1972, à l'occasion du 1. Concours Mondial de Vin. Dénes GÁBOR a publié un article sur l'artiste d'exlibris László DEBRECENI dans la revue Bibliotécaire de Bucaresti, avec liste d'oeuvres. Le groupement du KBK à Cegléd a organisé une exposition des exlibris hongrois, provenant des collections de Cegléd. László NAGY a édité une cartelle de 15 exlibris à Cegléd. La Bibliothèque du Comitat Heves a édité

la bibliographie de la littérature hongroise d'exlibris, composé par F.GALAMBOS. L'oeuvre contient 691 positions.- La Bibliothèque de Gyula a présenté des exlibris avec le titre "La nature dans l'exlibris".- On a exposé 230 oeuvres de 11 pays.- La matière hongrois du XIII.C.I.E.L. était présenté à PÁPA et à SZEGED. - La Bibliothèque de la Ville de JÁSZBERÉNY a exposé sa collection des exlibris avec monuments d'art hongrois, à l'occasion des manifestations du "Mois des Musées et Monuments d'Art". L'organisateur était le directeur de la Bibliothèque A.ARATÓ. On éditera plus tard un catalogue que donnera les notes pas seulement des exlibris exposés, mais aussi des autres exlibris ayant le même sujet.- La Bibliothèque de Hajduszoboszló a exposé les exlibris de D.Takács.- Notre cercle était obligé d'abandonner le Club FÉSZEK. Le nouveau foyer est le Club nommé de l'acteur M.Rátkai (Budapest, VI. Nagymező u. 22/24.).- Révisions: 50 années de l'association tchèque Hollar. Praha, 1967. - Portefeuille de l'Association Française des Exlibris pour le XII. CIEL (Como) 1968.- 2.numéro de la publication GRAFIKA, éditée a Mohelnice. 1968.- Exlibris de l'Éstonie. Tallinn, 1967 et 1968.- Exposition de la collection de S.Iwensky (Kirillov, 1968).- II.Biennale Graphique de Cracovie, 1968. 9 reproductions.- Publication des exlibris de Lithuanie, Vilnius 1969.- 7 exlibris de L.Diskay, Budapest, 1968.- Art de l'exlibris, catalogue, Kirov, 1967.- Exposition des projets pour timbres, Varsovie, 1968.- Exposition internationale d'exlibris à Dorog, 1968. Catalogue.- Rödel: Exlibris de Peteris Uptis, Frederikshavn. 1968.- Annual du DDG, Frankfurt, 1970.- Dessinateurs et graveurs d'exlibris en Espagne. Barcelona, 1970.- Théâtre dans l'exlibris Kalisz, 1968. Catalogue. J.Szuszkiewicz: Cartelle des exlibris pour ses amis hongrois. Tarnów, 1970.- K.Andruskó: Slovenija. Ljubljana 1970. Catalogue de l'exposition du XIII.CIEL, Budapest 1970.- Cartelle de l'O.E.G. pour le XIII.CIEL. Wien, 1970.

Megjelent 500 példányban, 3 (A/5) iv terjedelemben.
720540 DATORG Nyomda - Felelős vezető: Szabó György

HAJDU Endre
Cegléd, Pesti u 10

HAJDUSZOBOSZLÓI
2. sz. ÁLT. ISK.
Irodalmi szakköre
Hajduszoboszló,
Kálvin tér 8

HANKÓ Ibolya
Békéscsaba,
Szt. László u 5

HARMATH Klára
Szeged,
Népkert sor 13

HELYTÖRTÉNETI MUZEUM
Szerencs

HERCZEG István
Eger,
Széchenyi u 31

HERNER Józsefné
Budapest, VII.
Akácfa u 57

HEVES MEGYEI KÖNYVTÁR
Eger, Kossuth u 15

HOBOR Józsefné
Budapest, XVIII.
Lakatos u lkt.13/48/B

HOLÉNYI Zsuzsanna
/Szokolyné/
Zalaszentgrót,
Lenin u 9

Dr. ILLYÉS Sándor
Lászlóné,
Budapest, XIV.
Jeszenák u 82

IMRE István
Budapest, XIV.
Paskálmalom u 10

IMRE Lajos
Budapest, II.
Pálos u 3

JAHAROS Zoltán
Pécs,
J. Pannonius u 7

Dr. JAJCZAY Ágnes
Budapest, VII.
Damjanich u 42

JÓKAI KÖNYVTÁR
Tatabánya,
Felszabadulás tér 2

JÓZSEF ATTILA
EGYETEMI KÖZP.
KÖNYVTÁR, Szeged,
Dugonics tér 13

KALAUZ Andor
Zalaszentgrót,
Széchenyi u 1

KAPOSVÁRI Gizella
Szolnok,
Móra F. u 15

KARDOS Attila
Budapest, VIII.
Kiss J. u 17

KÁDÁR Antal
Győr,
Czuczor G. u 36

KÁDÁR Lajos
Eger,
Csákány u 71/42

KÁNTOR István
Eger,
Csákány u M/9

KÁRMÁN Sándorné
Cegléd,
Kazinczy u 47

KÉKESI Lászlóné
Budapest, II.
Mártírok útja 31-33

KENEDY Zsuzsanna
Budapest, XIII.
Sallay u 23/b

KISS Judit
Szöreg,
Kossuth u 9

K. KISS Judit
Makó,
Kőrösi Csoma S. u 32

KISS Tibor József
Eger,
Hadnagy u M/III. 3

KISMÁRTON József
Tapolca,
József Á. u 48

KIRÁLY László
Kasér /pest m/
II. dűlő 26

KISKUN Judit
Cegléd,
Rákóczi u 56/a

KMETTY Ferenc
Budapest, XIV.
Szugló u 51

KOHN Róbert
Szeged,
Alsónyomás sor 6

KOMÁROMI Imréné
Cegléd, II.
Retek u 8

KONDOR Gyula
Ujszeged,
Tárogató u 22/a

KONTUR István
Budapest, VII.
Kazinczy u 28

KOPP Károly
Szerencs, Gyárkert 5

KOVÁCS Gizella
Cegléd,
Kazinczy u 20

KOVÁCS György
Zalaszentgrót,
Malom u 18

KOVÁCS Gyula
Komádi, Petőfi u 62

KOCSIS Lászlóné
Eger, Arany J. u 20

KRAMER Árpád
Budapest, V.
Szt. István krt 13

KRASSÓ József
Budapest, VII.
Majakovszkij u 11

KRUCSÓ Julianna
Komádi,
Dózsa Gy. u 62

Dr. KUPA Mihály
Budapest, II.
Maros u 44/b

NEVES GRAFIKUSMŰVÉSZEINK
SZÁMOZOTT RÉZKARCAI
AZ EGÉSZ ORSZÁG TERÜLETÉN
RÉSZLETRE IS MEGVÁSÁROLHATÓK A
KÉPCSARNOK BEMUTATÓTERMEIBEN

BUDAPESTEN

CSÓK ISTVÁN GALÉRIA
V., Váci utca 25.

MEDNYÁNSZKY TEREM
V., Tanács körút 26.

CSONTVÁRY TEREM
V., Vörösmarty tér 1.

PAÁL LÁSZLÓ TEREM
VIII., Rákóczi út 57/b.

DERKOVITS TEREM
VI., Lenin körút 63.

PÓR BERTALAN TEREM
VIII., József körút 70.

VIDÉKEN

BÉKÉSCSABA
Tanácsköztársaság u. 10.

NYÍREGYHÁZA
Dózsa György u. 3.

DEBRECEN
Vöröshadsereg u. 31.

PÉCS
Kossuth Lajos u. 24.

EGER
Széchenyi út 13.

SALGÓTARJÁN
Tanácsköztársaság tér 19.

GYŐR
Bajcsy Zsilinszky út 35.

SZEGED
Kárász utca 17.

MISKOLC
Széchenyi út 21—23.

SZOLNOK
Kossuth Lajos u. 6—8.

KAPOSVÁR
Ady Endre u. 10.

SZOMBATELY
Bajcsy Zsilinszky u. 27.

NAGYKANIZSA
Deák tér 3.

VESZPRÉM
Szabadság tér 10.

ZALAEGERSZEG Kossuth Lajos u. 15.